

32. archy - ročník 1936 - sbírka I.

KALENDÁŘ ČILI POŘAD MĚSÍCŮ, DNÍ A SVÁTKŮ NA ROK 1936.

leden				IHS	2	3	4	červenec		1	2	3	4		
	I	6	7	8	9	10	11	V	6	7	8	9	10	11	
	II	13	14	15	16	17	18	VI	13	14	15	16	17	18	
	III	20	21	22	23	24	25	VII	20	21	22	23	24	25	
	IV	27	28	29	30	31		VIII	27	28	29	30	31		
únor							1	srpen						1	
	V	3	4	5	6	7	8	IX	3	4	5	6	7	8	
	Sp	10	11	12	13	14	15	X	10	11	12	13	14	15	
	Sx	17	18	19	20	21	22	XI	17	18	19	20	21	22	
	Qu	24	25	26	27	28	29	XII	24	25	26	27	28	29	
								XIII	31						
březen	I	2	3	4	5	6	7	září		1	2	3	4	5	
	II	9	10	11	12	13	14	XIV	7	8	9	10	11	12	
	III	16	17	18	19	20	21	XV	14	15	16	17	18	19	
	IV	23	24	25	26	27	28	XVI	21	22	23	24	25	26	
	V	30	31					XVII	28	29	30				
duben				1	2	3	4	říjen				1	2	3	
	VI	6	7	8	9	10	11	XVIII	5	6	7	8	9	10	
	▲	13	14	15	16	17	18	XIX	12	13	14	15	16	17	
	I	20	21	22	23	24	25	XX	19	20	21	22	23	24	
	II	27	28	29	30			XXI	26	27	28	29	30	31	
květen					1	2									
	III	4	5	6	7	8	9	listop.	XXII	2	3	4	5	6	7
	IV	11	12	13	14	15	16	XXIII	9	10	11	12	13	14	
	V	18	19	20	21	22	23	XXIV	16	17	18	19	20	21	
	VI	25	26	27	28	29	30	XXV	23	24	25	26	27	28	
	▼							I	30						
červen		1	2	3	4	5	6	pros.		1	2	3	4	5	
	I	8	9	10	11	12	13	II	7	8	9	10	11	12	
	II	15	16	17	18	19	20	III	14	15	16	17	18	19	
	III	22	23	24	25	26	27	IV	21	22	23	24	* 25	26	
	IV	29	30					Φ	28	29	30	31			

Kardinál Pierre de Bérulle

O výbornosti a podivnosti svatého tajemství Vtělení

Nová akademie, založená Ježíšem na Zemi; čemu chce nás v ní učiti. - Božské Slovo, Záření, Moc a Sláva Věčného Otce, jsouc posláno na Svět, ráčilo v něm založiti Akademii svatou, Stát milosti, božské Shromáždění, vedené a oživované jeho duchem, aby mluvilo Zemi jazykem Nebe; aby vyučilo lidi vědě spásy; aby je pozdvihlo k vysokému a sublimnímu poznání Boha, davši jim poznati velikost Bytnosti, pluralitu jeho Osob, hlubokost jeho Rad, podivnost jeho Děel, to, čemu lidský smysl nemohl je naučiti.

Rozličné výbornosti Tajemství Vtělení. - Nuže jedním z prvních a hlavních bodů, jež nás učí v této škole moudrosti a spásy, založené a otevřené na světě, jest svaté tajemství Vtělení. Tajemství tak vyvýšené, že předčí vysokost všech myšlének lidí a andě-

lů: Tajemství tak výborné, že obsahuje a pojímá Boha a svět pospolu v sobě samém: Tajemství tak hluboké, že jest skryto od celé věčnosti v nejtajnější myšlénce Starého dnů, a ve vlastním nitru Otce věčného způsobem tak výsostným a nevýslovným, že veliký Apoštol jmenuje je dobrým právem na rozličných místech *Tajemstvím skrytým od celé věčnosti v Bohu, který stvořil všechny věci.* Ephes. III, 9; Col. I, 26.

A přece toto tajemství tak vznešené a výborné, tak hluboké a skryté, splnilo se v plnosti časů uprostřed Země, aby bylo vystaveno patření Země a Nebe, tolik jest veřejné: A splnilo se tam, aby bylo předmětem víry národů, kotvou jejich naděje, příčinou jejich spásy, a splněním slávy Boha ve Vesmíru.

Neboť právě tímto tajemstvím Nebe jest otevřeno, Země jest posvěcena, Bůh jest veleben kořením novým, klaněním nevýslovným, klaněním Zemi a Nebi předtím naprosto neznámým: protože Nebe ~~mělo~~ dávno klanějící se duchy a Boha, jemuž se klaněli, ale nemělo ještě klanějícího se Boha. Právě tímto tajemstvím Bůh jest na zemi a k ní snižuje svou velebnost; a pokryt našimi slabost-

mi, oděn naší smrtelností, působí sám mezi námi jako jeden z nás spásu světa. Právě tímto tajemstvím Země jest Nebem, a novým Nebem, kde Bůh bydlí způsobem vyšším a vznešenějším, světejším a božtějším, než bydlel před tím v nejvyšších Nebesích. Ve Víře, v Lásce a v Chválách tohoto svatého tajemství Bůh založil samým sebou, a ne skrze anděly a služebníky, Náboženství na Zemi, jež nebude nikdy změněno ani odňato se země, a jež uložil k časům posledním: jako také toto tajemství nese poslední rysy jeho moci, jeho Lásky a jeho věčné Moudrosti.

V tomto tajemství Církev musí býti svatě a božsky zaujata, a zbožnost povznesenějších duší uchvacována úžasem a divením, rozjímajíc tento předmět: v němž se odkrývá Velebnost božské Bytnosti, rozdílnost jejích Osob, hlubokost jejích Rad, a výbornost, vzácnost, zvláštnost, jimiž Bůh chtěl býti v tomto jedinečném díle: totiž všechno, co jest velikého, všechno, co jest svatého, všechno, co jest podivuhodného, a jako krátký výtah a přehled všeho obsahu, který nám zjevují orakula Víry a učí nás o Bohu a jeho dílech. Božské tajemství, jež jest jako střed bytí stvořeného a nestvořeného-

ho, a jediný Subjekt, v němž Bůh chtěl, a chtěl jednou pro vždy pojmouti a shrnouti jako v zářící přehoušli svět a sebe sama : totiž svou vlastní nekonečnost a velikost Vesmíru pospolu.

Egyptané. Bůh chce býti ctěn mlčením. - Někteří národové, znamenití ve světském starověku, slavní ve svatých písmech, a poctění pozorností a poručnictvím národa Božího, ba i jediného Syna Božího ve stavu jeho nezletilosti a jeho svatého Dětství, kteří ve svých činnostech a dokumentech byli plni hádankovitých a hieroglyfických obrazců, navykli si představovati náboženství jistým zvířetím, jež nemá ani za mák řeči; aby ukázali, že Bůh, jehož dobrota, velikost a Velebnost předčí jakoukoliv výmluvnost, nemá býti uctíván jazykem a slovy, nýbrž myšlenkou a rozuměním. Jestliže, ostavíce bájení těchto nezasvěcenců, přihlédneme k smýšlení duší svatých a božských, ta, která byla tak důstojně oddána chválám Boha, a jež poskytla synagoze i Církvi svatá slova k chválení Boha v každém čase a v celém světě (chci říci král, prorok a pomazaný básník Hebreů), zpívá božsky, *Tibi Silentium laus Deus in Sion, Tobě Mlčení jest*

chválou, o velký Bože na Sionu. Neboť právě takto vlastnost hebrejského jazyka podle svatého Jeronýma vyjadřuje tento verš obecného znění, Te decet hymnus Deus in Sion (Psalm LXII, 42): aby nás naučil, že hymnus a chvalozpěv, jež vlastně přísluší velikosti Boha, jest chvála nikoliv slov, ale hlubokého mlčení.

Co sluší takto Bohu a Náboženství, může býti správně aplikováno na toto preveliké, převysoké, přesvaté tajemství Vtělení: neboť ve svém stavu a ve svém rozsahu uzavírá samého Boha: zakládá ve Vesmíru jak ustavičné, tak všeobecné Náboženství: jest náplní úmyslu a rad Boha na děti lidského pokolení; a uvádí nejen na zemi, ale i do vnitra nebe kult a podivuhodnou poctu, a věčný a zvláštní hold Božství.

Tajemství Vtělení má býti spíše ctěno skutky a ne zdobeno slovy. - Velikost tedy a vznešenost tohoto převysokého tajemství měla by býti ctěna posvátným mlčením, a ne sevšedňována našimi myšlenkami a našimi slovy: A měli bychom napodobiti skromnost a zdrženlivost andělů, kteří se pokrývají a zastírají při pohledu na tak božský před-

mět, a zůstávají s úžasem a v podivu vidouce jeho slávu. Neboť co největší prorok Isaiáš vidí v kapitole VI., vztahuje se na Syna Božího, a na syna Boha, učiněného člověkem, a duchové andělští oslavují toto vidění zastírajíce si křídly tvář i nohy, a byli to Serafíni; a vidění to vysvětluje jeden z největších apoštolů ve svatém Evangeliu (Jan, XXII). My tedy po jejich příkladu a napodobujícíce je, dojati tak vzácným námětem, schopným vyvolati i Výmluvnost němou, měli bychom bráti útočiště k Výmluvnosti skutků a služeb, chválíce, milujícíce a klanějícíce se Ježíši Kristu našemu Pánu ze vsí své moci, a prosíce ho, aby celý běh našeho života byl mu na vždy nábožným a ustavičným díkůčiněním a ustavičným holdem a chválou v služebnosti.

Důvody, jež pohnuly autora, aby přerušil své mlčení. - To by bylo mým přáním: zůstatí v tomto mlčení, a to bylo mým úmyslem až dosavád; ale spravedlivá obhajba mi káže, abych je přerušil, abych prosadil jisté dílo zbožnosti a uhájil je proti některým duchům, jež skromnost a křesťanská láska nedovoluje mi jmenovati, aby nebylo zasaženo

jisté svaté zaměstnání nedostatkem, vadami a chybami jistých jednotlivců. Rouhají se tomu, čemu nerozumějí, jakoby chtěli napodobiti ty, kteří podle svatého Judy (verš 10.): „čehož neznají, tomu se rouhají.“ Mluví důvody, jež nejsou z Theologie, a zájmy, jež nemají na zřeteli Krucifix. Rozhorlují se a dávají se unášeti hnutími (pohnutkami), jež nepřicházejí od nového Člověka, a nepřísluší ke škole kříže.

Říkají a činí veřejně věci, jež žádný zákon nemůže oprávniti, žádný důvod nemůže hájiti, žádná záminka nemůže omluviti, žádný obmysl a umělost nemůže přikryti, neděje-li se to vtipným mlčením. Nechci nikterak odpovídati na tyto násilnosti a na tyto procedury: jsou hodnější nápravy než řečnování; opovržení než slov; a zapomenutí, než vzpomínky v paměti lidí. Nepozastavím se při jejich polemických spiscích, při jejich hanopisech, při jejich pomluvách a na cti utrhaních, rozšiřovaných s tak malou láskou jako pravdou; drže se v *mlčení, jež jest nejlepší odpovědí*, podle rčení kohosi ze Starověku (Euripida): A nechci promárniti svůj čas, svého ducha a svého péra na tento druh spisování a odpovídání málo užitečných obecn-

stvu, málo slušících mému stavu, a málo prospěšných samé věci. Místo tedy replik a hbitých odpovědí, po deseti letech trpělivosti a mlčení; po třech letech bouří a nepohod, vzbuzených ve Francii a Itálii duchy, zrozenými ke kladení těchto překážek; po mnohých pomluvách a utrhačných hanopisech pečlivě rozšiřovaných, ba zasílaných i do cizích zemí; Vystupuji s touto řečí na veřejnost: podnikám ji nikoliv proto, abych mluvil o jejich osobách, o jejich úmyslech, o jejich chování, nýbrž abych mluvil o *Ježíši*, o svrchovanosti jeho stavu a jeho podivuhodném důstojenství, moci a velikosti. O *Ježíšovi*, jenž byl kdysi kamenem úrazu mezi Židy, a jenž předpověděl, že jím bude i mezi křesťany; svému Lidu, svému Israeli, svým Dítěm; a jenž slouží za kámen úrazu v této věci těm, kteří chtěli odporovati holdu a službě, která jest mu prokazována.

Uveřejňuju tedy tuto řeč, abych udržel k jeho Cti tento nábožný úmysl cestou zbožnosti; a abych zastavil běh násilí rozumem a mírností. Jen tato naléhavá potřeba, ó Ježíši můj Pane, jediný Synu Boží, jediný Synu Marie, mne k tomu zavazuje; a též názor osob, jež ctíce tvou vznešenost a tvá

tajemství, chtějí ti náležeti jednou pro vždy zvláštní oddaností: o nichž třeba říci se svatým Augustinem: Hi sunt servi tui Fratres mei quos filios tuos esse voluisti dominos meos, quibus iussisti ut serviam si volo tecum de te vivere. (Confess. lib. X, c. 4.) Jsou to tvoji *Služebníci*, a v této hodnosti jsou *moji bratři*. Chtěl jsi, aby byli tvými *Děťmi*, v této hodnosti jsou *mými pány*, a kázal jsi mi, abych jim sloužil, chci-li žítí z tebe s tebou.

Odpusť mi tedy, o Svrchovaný Pane lidí a andělů, jestliže z jejich příkazu a tímto setkáním přerušuju svůj úmysl a své mlčení; a odvažuju-li se mluvití o tobě, jenž jsi Moudrost hodná klanění, Slovo nevýslovné, podivuhodný Jas věčného Otce a jeho božské Slovo, jímž mluví i k sobě samu, i k svým tvorům. Nesmím v tomto předmětu, jenž se týká syna Božího, pokoje Nebe i Země, Boha a lidí, míchatí slova a pošklebky těchto duchů hašteřivých. Nemají valného smyslu, ani nějak pevného základu, a světlo této řeči stačí podle mého názoru rozptýliti tyto stíny a tyto mraky: Bude-li třeba, odbudu je zvlášť a po této řeči. Neboť promlouvá o společenství věčného Slova s naším člověčenstvím, a nesmí dávatí na jevo než mírnost

a dobrotivost, shodně se stavem a s povahou tohoto tajemství, v němž se zjevilo člověčenství a ukázala se dobrota a vlídnost samého Boha, podle Apoštola. Ne proto, že by mi bylo příliš nesnadno jim odpovědět, a v málo slovech: Ale jako při žertvách, jež se přinášely za pokoj a svornost manželskou, staří odstraňovali žluč z obětí: Tak v této řeči, kterou obětuji Bohu a obecenstvu, na počest pokoje a společenství, jež zřídil s námi skrze svaté tajemství Vtělení; chci odstraniti žluč a hořkost podobných svárů.

Rač přijmouti, ó Pane, tento dar, který ti jest nabízen rukou tak nehodnou, a duchem tak slabým k tomu, aby uveřejňoval tvou velikost a tvé chvály: A při vstupu k tomuto dílu, dovol mi promluvíti k tobě slovy nejpokornějšího a nejučenějšího, nad míru svatého a opatrného, nejskromnějšího a nejnábožnějšího Doktora, jakého jen Země nosila, a jehož jistě ty jsi dal své Církvi. Jeho slovy tedy, vznešenými, svatými a božskými, jež pronáší na konci jednoho ze svých děl, pravím ti na počátku díla tohoto:

Vzývání Ježíše Krista slovy svatého Augustina
(De Trinit. lib. XV, cap. 28.)

*Domine Deus meus una
spes mea, exaudi me, ne fatigatus nolim te quaere-
re...*

O můj Bože, můj Pane, moje jediná Naděje, vyslyš mne, abych znaven těžkostmi tohoto života, nepřestal tě hledati. Chci hledati tvoji tvář, a chci ji hledati vždy horlivě. Ty, jenž jsi mi prokázal milost, že jsem tě našel, a dal jsi mi naději, že tě budu nalézati více a více; dej mi též síly, abych tě hledal. Před tvýma očima jest přítomna moje síla a moje slabost: onu zachovej, tuto nahraď silou novou. Před tvýma očima jest moje vědomost a moje nevědomost: Když jsi mi otevřel bránu, přijmi mne, když vstoupím. Když se ti zlíbí mi ji zavřít, rač ji otevřít tomu, jenž na ni tluče. Ať si tě vtisknu v mou paměť, ať tě poznávám, ať tě miluji: Rozmnožuj tyto dary ve mně, dokud mne nezaložíš a nezřídíš v můj tvar dokonalý. Šíříme se v mnohých slovech, aniž však dostihneme cíle, k němuž směřujeme: A přece tys, ó Pane, dokonalým dovršením a naplněním všech našich řečí. Když přijdeme až k tobě, tato mnohost myšlení a marných slov ustoupí: a ty zůstaneš v pouhé Jednotě všeho ve všech; a bez konce budeme říkati

všichni jedinou a tutéž věc, tebe chválíce jednohlasně v Jednotě, jako jsoucí tak usebráni a založeni v tobě v Jednotě, a dokonalé Jednomyslnosti. O Pane můj Bože, to, co řeknu o tobě, když jsem to byl čerpal od Tebe, kéž ty a tvoji to schválí. A bude-li v těchto řečech něco, co by bylo mé a ne tvé, kéž ty a tvoji to omluví.”

Bůh stvořil jen jeden svět, aby ctěna byla jeho Jednota. - Bůh chtěje po Věčnosti pobytu, zaujetí a konání v sobě samém, jakoby vyjítí vně sebe novým způsobem konání: totiž po vniterných Emanacích, jež ho šťastně a božsky zaměstnávají v jeho Bytnosti a v jeho Věčnosti, a jež ustavují božské Osoby ve svaté Trojici; chtěje působiti vně sebe, a učiniti tvory schopné jeho poznávati, jemu sloužiti a jemu se klaněti: rozhodl se učinit Svět, který vidíme. A moha vyvoditi mnohé všelijaké světy z pokladů své všemohoucnosti a své moudrosti, ráčil způsobiti z nich jenom jeden, aby zobrazil jednotu své Bytnosti v jednotě svého Díla. Také týž Bůh sama sebe rozjímaje, miluje svou jednotu, ráčil ji vymalovati ještě živěji, a ji posvětití svatěji vnitř téhož světa. A jelikož učinil svět k své cti;

v témže světě ráčil vyvoliti jeden Námět a míti jedno Dílo zvlášť pro sebe, takové, jež by bylo jediné, zvláštní, jemuž by se naprosto nic nepodobalo, jež by bylo vzácné a jež by převyšovalo všechna ostatní díla jeho rukou, jež by mělo dokonalý vztah k výtečnosti Dělníkově svou vlastní výtečností: a k jeho Jednotě svou vlastní jednotou.

A to jest božské tajemství Vtělení, Svrchované ze všech děl Božství; Veledílo jeho moci, jeho dobrotivosti, a jeho moudrosti; vlastní dílo Boha (tak je nazývá jeho prorok v tomto slově, „Domine, opus tuum“; Habac III, 2.), Dílo nepochopitelné, neobsahnutelné, jež obsahuje samého Boha. Dílo a triumflásky nestvořené, v němž láska triumfuje šťastně nad samým Bohem; Dílo a tajemství jediné a zvláštní na světě, jež věčná moudrost učinila jako Dílo svých děl a Tajemství svých tajemství: které bude požehnáním svou přítomností, náplní svou velikostí, správou a vládou svou mocí a posvěcováním svými vlivy a to na nebi i na zemi.

Vidíme jednotu Boha jako vtisk do jednoty tohoto tajemství, a vryté do tohoto díla jako do nějakého drahocenného diamantu. Vidíme, že Bůh na tomto světě, kde jest mnoho Přírod schopných

jeho velikosti, nevyvolil než jednu, a vynechává je přírodu andělskou, zvolil přírodu lidskou, aby ji sjednotil se svou přírodou. Vidíme, že v celém rozsahu lidského pokolení, kde jest mnoho národů, vyvolil z nich jen jeden; a že z dětí lidských jest jen jeden syn člověka, jenž jest Syn Boží. Vidíme, že v Bohu samém, kde jest v jednotě bytnosti pluralita Osob, není než jedna osoba, která se vtělila, ač Otec a Duch Svatý jsou stejně mocni vykonati podobné sdělení svého božského života. A tím není to již jenom jednota Světa jako před tím ve stvoření; ale je to sama *Jednota* jedné božské a nestvořené Osoby, jež poctívá v tomto vedlé Vtělení *Jednotu* Boha. Mluvme prostěji, a dejme více jasnosti a více šíře této myšlence; a řekněme, že to není již jednota nějakého světa pozemského, světa prvků a živlů, světa hmotného a smyslového; nýbrž je to jednota nového díla a nového světa; světa milosti, světa slávy a velikosti; světa zcela nebeského, zcela slavného, zcela božského; světa, jenž jest povýšen na roveň samému Bohu a uzavírá Ho ve svém příbytku, jakoby činil část jeho (dovoleno-li nám takto mluvit), jenž zvěstuje, jenž chválí jednotu Boha, jenž se této

jednotě i klaní. Neboť *Ježíš* jest jakýsi svět, a veliký svět podle pravé Theologie, a z mnohem jiných důvodů, než jaké kdy měla Filosofie, aby jmenovala člověka malým světem, jak bude řečeno jinde. A v *Ježíši* klaníme se jednotě jedné božské osoby, jež trvajíc ve dvou rozdílných přirozenostech, jest božsky a nevýslovně zaujata tím, aby zvěstovala svrchovanou Jednotu božské Bytnosti, aby jí vzdávala čest a jí sloužila.

O nejvyšší Jednoto, jak jsi rozmilá a podivuhodná v Božství, a v nejbožštějším ze svých děl! jak jest slušno a spravedливо, abychom se ti klaněli, protože sám Bůh používá k tvé cti jednoty svého Slova ve dvou sdružených přírodách, a používá jí pro vždy jako jsi věčná a jednou pro vždy! Jak jsou smrtelníci vinni, že tě tak málo dbají, že tě tak málo zachovávají, a že tě tak volně ve tvých dílech znásilňují, nedbajíce, že Bůh jest Jednota, činí všechno pro jednotu, a činí všechno také přímo skrze jednotu! Neboť právě jednota jeho moci, jeho bytnosti, jeho intelligence jest principem všeho, co koná vně sebe sama, a ve všech svých dílech: A snaží se všechno přitáhnouti k sobě, a k své svaté jednotě, skrze jednotu svého Ducha v mi-

losti; a skrze jednotu svého Slova ve Vtělení; používá tohoto tajemství, a v něm jedné z božských osob, aby ctěna byla Jednota božské bytnosti. O jednotu *Bytnosti*, hodná klanění ve svaté Trojici! O jednotu *Osoby*, hodná klanění a milování ve Vtělení! Jednota božské bytnosti a božské jednoty v obou těchto tajemstvích, zvlášť hodná klanění a milování, která chce nás přitáhnouti k Bohu, a k jeho jednotě! A duchové opovážliví a drzí svými slabými rozumy a silnými vášněmi ruší tak volně jednotu duchů ve víře kacířství, a jednotu srdcí v poslušnosti vzpurnictvím! Ale nechme těchto myšlenek a vraťme se k našim řečem a k našim tajemstvím.

Kromě tří Řádů: Přírody, Milosti a Slávy, Bůh utvořil řád čtvrtý, jímž jest hypostatické Spojení čili Sjednocení, v němž není než jeden jediný jedinec. A řekněme, že když Bůh zřídil ve Vesmíru tři rozdílné Řády, řád Přírody, Milosti, a Slávy, z nichž v každém jest mnoho předmětů, jimiž Země a Nebe jsou naplněny s proměnností tvorů jaksi nekonečnou, a s podivuhodnou rozmanitostí věcí; chtěl tím utvořiti nový řád, v němž by nebyl než jeden Sub-

jekt, jenž by byl sám bez příkladu. Neboť patříme-li na Řád *Přírody*: co to hvězd na nebi, co to bylin na zemi, co ptáků v povětří, co ryb ve vodách, co zvíře v lesích, co milionů lidí, co tisíců pluků andělů? A přejdeme-li k Řádu *Milosti*, kolik jest tu spravedlivých? Kolik proroků a patriarchů? Kolik mučedníků a vyznavačů? Kolik panen? a kolik duší, jež slouží Bohu, buď v nevinnosti nebo v kajícnosti? A povzneseme-li se až k stavu *Slávy*, kolik je tu svatých, a jak rozdílných? Co Serafinů a Cherubínů, co Trůnů, co Sil a Panstev, co Mocí a Knížectev, a tolik jiných Jmen neznámých v tomto věku, a uznávaných ve věku jiném! Ale v Řádu sjednocení hypostatického, jenž jest nejvyšším z řádů, světlo Víry nás učí, že není než jeden jediný Subjekt: A jako nás učí, že není než jeden *Bůh*, taktéž nás učí, že není než jeden *Člověk-Bůh*, *Jeden Bohočlověk*.

Neboť zcela tak jako není než jediný Syn v lůně Otcově; právě tak Bůh chtěl, aby nebyl než jeden Syn člověka, jenž by byl Syn Boží; aby tento Syn člověka, narozený z Panny Marie, byl jediný a zvláštní, nikoliv ve své bytosti lidské, ale ve svém stavu božském; nikoliv ve své Přírodě, nýbrž ve

své Důstojnosti; a aby byl sám zapíat do tohoto nevýslovného Řádu osobního sjednocení s Božstvím, jako jediný Subjekt tohoto podivuhodného Řádu: Místo aby chtěl, aby každý z řádů přírody, milosti, slávy, se sděloval a spojoval s tolika subjekty nespočetnými. *Ježíš* tedy vstupuje sám jediný do tohoto nevýslovného řádu, a není žádného člověka, ani žádného anděla, jenž by k němu mohl býti přidružen. A jako v nebeských rádech a hierarchiích každý anděl hodně a dostatečně plní způsob svého druhu, aniž k tomu potřebuje jiného individua; právě tak jediný Syn Panny, Anděl veliké rady, naplňuje sám jediný tento veliký Rád, aniž by kdy kdo mohl býti do něho povolán. V něm ráčil Bůh zastaviti běh svých děl jako ve svém vedíle. V něm ráčil Bůh pojati a dovršiti svou velikost, svou moc, svou dobrotu, a nevýslovné sdělování sebe sama: nemoha učiniti nic většího, nic světějšího, nic božštějšího než *Ježíše*, a nechtěje nikdy nic podobného učiniti. Takto *Ježíš* jest sám na zemi, na nebi, v čase, ve věčnosti; sám, pravím, maje Bytí nestvořené a nekonečné, mezi mnohými, kteří mají milost a slávu.

Ježíš jest sám maje božskou Bytnost za jednu ze

svých bytností; a božskou Osobu za svou vlastní osobu. *Ježíš* sedí sám na pravici Otcově; sám trůní na trůně Božství; sám hoden toho, aby se mu všichni tvorové klaněli; sám hoden toho, aby měl naše srdce a naše duchy, naše city a naše myšlenky, jako má sám božskou Bytnost a Osobu způsobem nevýslovným, sobě vlastním, zvláštním a jedinečným, skrze svaté Tajemství Vtělení.

Z franc. J. F.

Dary královské.

Mudrci, králové říše, jež meze své nebesy měří,
poslušni pokynu hvězdy, stanuli u chudých dveří.
Dary země se protížily rukám, neb uchovat chtěly
oněch krajin barvu a vůni, jež stále jen opouštěli.

Pouště a samoty ozvěnu marnou vracely jejich touze,
řeky a prameny ke spěchu zvaly neb tázavě mlčely pouze
neb šepotem účastným důvěru lákaly v únavy večerní chvíli
a přece přikloněným rtům tak chladné a nevěrné byly,
za úsměvem necitně hladkým svůj únik úlisně kryly.

Pak v města branách bezpečných hvězda jim ztratila se;
zákona učitele měl Herodes, však hosty bezradné propustil zase.
Dálka země, jež na počátku až k hvězdám se dosahat zdála,
tak ztracena, opuštěna teď mrazí, tak v prázdnotě pozůstává,
a srdce přec došlo až na tento práh! A nad ním táž hvězda teď stojí,
již na východě viděli dávno. Ted' v tomto západu všeho
ji poznali zas a zradovali se, a k nohám zde narozeného
královské dary složili s pokornou poklonou svojí.

Zlato — v labyrintu všech proměn žhavá nit podstaty prvé,
neuhasitelné; v temnotách hmoty po slunci výkřik; prameny krve
tajemně svazující, v nichž všecky bolesti ponížených krouží,
směňují se a sdílejí. V nejčistších vodách, kam slunce hrouží
neúchylné šípy pohledu spravedlivého, ve zvířených písku zrneck
krvavé záblesky kmitají, jak smyté s rukou bratrovražedných. Na
potupných trnech
královské koruny Spravedlivého se zardějí jedinou zdobou
tyto krůpěje vytrysklé z čela siného smrtelnou mdlobou,
a výkřik opuštění až protrhne oponu, již odvěká oběť zakryta byla,
z nich vzejme se duhy kruh mezi nebem a zemí,
ve zdroj svůj vrátí se pramen, jenž prodral se propastmi všemi,
proměněn z temnoty zazáří život, jež láska usmířila.

Kadidlo — hořkost všech úpalů, do krůpějí pryskyřic slítá,
spálena novým ohněm, k nebesům zakouří; úpění skrytá
všech modliteb nevyslovených osvobozena vydechnou vůní;
tušení prchává ve výších rozplynou se; touhy, jež stůní
ve rtech svázaných vinou, dotekem uhlí řeřavého
v kalichy nových květů se rozvinou, vzlétnou ze žaláře svého
a rozestrou se až k Božimu trůnu, nejvyšší slávy na výsluní.

Myrrha — nejdražší vůně srdce lítostí rozdrceného,
již kající žena vylije na nohy Pána svého,
se slzami skrytě vyroněnými ji mísíc, by vzácnější byla,
a vlasy hlavy své stírajíc, a líbajíc, aby přec zbyla
v srdci, jež všecku lásku svou dalo, jemnější stopa její
svatými nohami vtisknutá, neb této po šlépěji
ztracená duše k Otci se vrátí, jenž náruč svou otevře jí.

Samuel Verner.

ČTVERO PODOBENSTVÍ JANA Z RUISBROECKA

O MRAVENCI.

Jest nepatrný červíček, nazývaný mravencem. Jest silný a chytrý a má tuhý život. Bydlí rád ve společnosti svých druhů v horké, suché půdě. V létě pracuje a ukládá si zrní a potravu na zimu. A rozštěpuje zrno, aby neklíčilo nebo se nezkazilo, ale aby bylo k potřebě, až se už nic jiného nenajde. Také se nepouští mravenec na cizí chodníky; všeci chodí po těchže cestách. A když se vyčkala pravá chvílka, umí mravenec lítati.

Právě tak si mají počínati lidé. Mají býti silnými v očekávání příští Kristova a chytrými proti šalbě a působení nepřitele. Nemají se lehce rozhodnouti pro smrt, nýbrž pro klanění se Bohu, a mají si osvojovati nové ctnosti. Mají bydliti v usebranosti svého srdce a svých sil a poddávati se žádosti a nucení božské Jednoty. Mají uměti bydlet v horké, suché půdě: v silném znoji lásky a u veliké blahé neúnavnosti. A mají pracovati v létě tohoto života a plody ctnosti ukládati pro věčnost a plody rozštěpovati. Z nichž jedna půlka jest pro to, aby vezdy usilovali o vznešenou slastnou věč-

nost, a druhá pŭlka, aby se stále rozumem, jak mnoho mohou, ovládali a dočkali času, který jim Bůh ustanovil: tak zůstane ovoce ctností dobře upotřebeno pro věčnost. A nemá se žádných těkavých stezek ni zvláštnostních vznětů vyhledávati, ale spíše se udržeti na jediné cestě lásky při všech bouřích, jimiž nás láska vede. A když se čeká času a vytrvale se člověk všem ctnostem věnuje, pak možno patřiti na Boha a vzletěti v jeho skrytost.

O VODĚ A OHNI.

Když přirozený oheň svým žářem a svou silou vodu, nebo jinou tekutinu do víru vaření uvedl, jest to vrchol jeho činnosti. Hned voda víří a padá pak zpět na své původní místo; poté ji síla ohně znova vyžene k obnovenému vření; a tak jest stále voda ve varu a oheň jest stále pohánějícím.

Právě taktěž působí vnitřní oheň Ducha Svatého. Žene a bodá a rozpaluje srdce a všechny síly duše až k vření, totiž až vyrazí dík a chvála Bohu. Poté se padá znova do onoho počátečního stavu, kde Duch Boží pokojně hoří tak, že oheň nové lásky vezdy hoří a člověk slovy i skutky Bohu vezdy děkuje a jej chválí. A při tom zůstává člověk stále sám pod sebou tak, že se mu zdá vysokým a příkrým, co má vykonat a rád by vykonal, ale za malé pokládá, co opravdu koná.

O SLUNCI A O ZEMI.

Když se blíží léto a slunce vystupuje výše, táhne ono vláhu ze země kořeny a kmenem stromovým do větvoví; a z toho roste list, květ a ovoce.

Totéž jest, když Kristus, naše věčné slunce, v našem srdci vzchází a výše vystupuje tak, že se nad ozdobou našich ctností léto rozhostí. To pak vysílá své světlo a své teplo v naše žádosti, odvléká srdce ode vši mnohosti věcí pozemských, způsobuje jednotu a vnitrnost, dává srdci růsti a plně se odíti listím vroucí lásky, dává mu vzkvésti v plnosti toužebné zbožnosti, dává mu vydati plod, plný díků a velebení, a nechává mu plod ten v majetek věčný v poníženém bolu pro vlastní nedostatečnost.

O VČELE.

Patřte na moudrou včelu a dělejte jako ona: bydlí v jednotě uprostřed roje sobě rovných. A ne za bouře, nýbrž, když slunce svítí a počasí jest klidné a jasné, vylétá ke všem těm květinám, kde lze nalézt sladkost. Nehoví si na žádné květině, ani při její kráse, ani při její sladkosti; ale vyssaje z nich med a vosk - to jest sladkost a svitivo - a nese obé domů, do jednoty svého roje, aby z toho k velikému prospěchu užitek vzala.

Když Kristus, věčné slunce, do otevřeného srdce zasvítí, počnou z tohoto srdce i všechny vnitřní síly pučeti a kvěsti a plniti se radostí a sladkostí. Kdo tedy moudrý jest, bude si počínati jako včela a poletí opatrně, podle dobré volby a rozvrhu k všem těm darům a k vší sladkosti, jež kdy poznal, a ke všemu dobrému, jehož mu Bůh kdy dopřál. A bude s vnitřnou pozorností a se světlem lásky všechny ty rozmanité poklady útěchy a sladkého statku zkoušeti, a na žádné květině těch darů se nezdrží, nýbrž obtížen díkem a velebením poletí zase nazpět v jednotu, kde si u Boha může odpočinouti a bydleti na věky.

Z vlám. L. V.

Z BÁSNÍ P. G. HLBINU.

FIAT LUX.

Bolo to ako pred počiatkom
chaos tmy lízal prázdnu ničotu,
ten čas bol pre stvorenie sviatkom,
keď svetlo zvalo Kozmos k životu.

Jak vtedy prišlo svetlo na svet,
nech príjde svetlo medzi nás!
Jednoty slnce, v dušiach zasviet',
vlej do srdc svornosť, lásky kvas!

Sme ako slepci na rozcestí,
Boh, naše svetlo, svitne v tme.
Sme jedného pňa ratolesti,
spoločne kvitnúť budeme.

PÁD ANJELOV.

V šírom poli kríž,
o čom hovoríš,
o čom hovoríte,
o čom sníte skryte,
hviezdy na úsvite?

Ach, ten krutý spor,
zápas o priestor,
zápas o tieň času,
o tajomnú krásu,
belasého hlasu!

Obruč Saturna,
láska pochmúrna,
stmieva sa a šerí,
v šepotaní perí
jazero sa čerí.

Hviezdy, hojdačky,
noci speváčky,
kvety ťažkej vône,
tam vo vašom lone
padlý anjel stone.

Hviezdy sladkých pier,
s vami Lucifer
splodil ríšu temna.
Rozkoš nutná, jemná,
príliš smutná pre mňa.

Prečo práve jar
v lone skrýva zmar?
Prečo láska chcela
hriech a skutky tela
práve od anjela?

Pod plamenný plášť
klesá každý zvlášť.
Kto sa bližšie nahne,
usne v zlatom bahne,
kde sa život liahne.

Ten bozk nakoniec
ako mrtvá vec
klesajúca do tmy
zajal nás rtov hrotmi
v žalár doživotný.

STVORENIE EVY.

Kvetiny vo sne kvitnú v biely sňah,
tulácke dieťa našlo mier,
pery sa chvejú po piesňach
na vlne božských pier.

Neviditeľný obraz, tieň a hra,
znie dúhovo a v nič sa mení,
sen krídla k letu otvára,
srdca hlas rozplamení.

Stvorenie plné milostného lesku,
ako ťa krajšie volať po mene?
Keď srdce naše zmiera v stesku,
tys naša nádej, láska, umenie.

POKUŠENIE.

Strom, ktorý kvitne v slnci snov,
rozvlnil srdce k lásky hrám.
Akou to krásou bolestnou
znie rytmus rajských melodram?

Belasé oko nebies preniká
pupence fialôk a katedrál,
v mlčaní vášnivom čuť slávika,
akoby anjel s neba v srdci hral.

Srdce hviezd zvlnil nesúladi,
nalomil výšky v zraku nevinnom
a v lone nebies smilný had
o kúzle sníva Evinom.

HAKELDAMA.

Blahoslavená hlina
dotknutá božím prstom,
blahoslavená vina
obmytá svätým krstom.

Zázračné telo Adamovo,
posvätná duše nádoba.
Znie stelesnené Slovo
a ostatok je hniloba.

Blahoslavená hlina.
Za cenu krvi hrnčiarovho Syna
je toto hrnčiarovo pole
kúpené pre cudzincov
tu dole.

TRI PIESNE O VIŠŇOVSKÉJ PANNE MARIÍ.

I.

Rozpial som krídla očí
na zástup ľudu,
ktorý jak slávik skrytých krás
anjelské ticho rozospieval.
Žiarivá žížeň žien a ruží,
vznešenost Tvojho ženstva,
najkrajšia medzi ženami,
zdvihla ma do výšky,
kde bývaš nad oblakmi piesní,
Mať moja milostivá.
Vždy som Ťa miloval,
Ty Matka krásneho milovania,
ale tu vo Višňovom zvlášť.
Keď som bol smutný
nerozumejúc sám sebe,

Tys bola mojou útechou,
najkrajšia báseň Katolícka
s prsníkom
vloženým do úst Slova!

II.

Svet oslnivý do ticha
neviditeľným skrytým vtákom
spieva tu pieseň Tebe,
voňavá ruža z Jericha
ozdobujúca nebe.
Lotosu nadzemského kvet
v mlčaní nad priepasťou,
dve ruky ľaliové
spily ma slasťou.
Pastierka na horách
z najkrajšej piesne,
čo strážiš vinohrad,
k nohám Ti klesne
kajúci pútnik nadšene a rád.

III.

Tajomný Libanone,
z koreňa Jesse svätý prút,
Boh býval v Tvojom lone,
vznešená Rúť.

Tys ako Karmel z jara,
nebeský Jeruzaleme,
za Tebou, morská žiara,
putujeme.

Horiaci ker si Bohu,
chrám, v ktorom sídli svätý Grál,
v najkrajšom Teba slohu
staval sám Kráľ'.

Ty si tá druhá Eva
a Ráchel, čo zve k sebe nás,
odená slnkom spieva
v ohnisku krás.

DUŠA NOCI.

Do duše noci klepot datla
zaniká ako do pohádky,
dieťaťko nesúvisle žvatlá
po prsiach svojej matky.

Chválospev stvorenia je bez dna,
je ako láska Stvoriteľ'a,
ako noc táto hviezdna
okolo môjho čela.

Jedinou piesňou žiari každá buňka,
o kráse spieva pole v stráni,
i žabka, ktorá v bahne kuňká,
i slávik na svitaní.

Do duše noci potok vzlyká,
anjelom hviezdne slzy kanú,
noc hviezd je ako bazilika,
veleba Vatikánu.

Karel Pflieger

Očekávání

Vše stichlo, zadržuje dech, čeká.

Pole jsou prázdná, opuštěná od lidí, zvířat i rostlin. Leží tu široce roztažená, holá a mrznoucí pod šedou němou oblohou. Mrznoucí? To my se jen domníváme, poněvadž nám je zima. Bude to jen, že asi odpočívají po těžké práci tří období ročních. Všecko si chce jednou odpočinout. Hle, jak tiše teď oddechují, jak hluboce spí. Zdá-li pak se jim o světle a slunci, o ptácích a oblacích toho jara, které je krásnější a světlejší než všecka ta krása, které dosud zažily? Neboť všechny věci sní sen plný tušení, nesouce v sobě touhu ještě nevykoupenou. Vše stichlo, zadržuje dech, čeká.

Cesty ve vesnici mlčí. Vozy nehrčí. Domy a dvory se tváří uzavřeně a mrzutě, nemohou spánek dlouhých nocí setřásti v krátkých mlžných dnech. Lidé postávají v koutech, polehují po lavicích, začínají to a ono nebo také nic. Čekají, až zas budou moci ven do polí, ven z těsných jizeb k práci na vzduchu a světle majestátních nebes.

A očekávají ještě mnohé jiné. Mladá žena čeká na zjevení života, jež toužebně nese v teplém mateřském lůně. Znavený stařec čeká na zjevení smrti, které již dlouho strašidelně proniká v jeho samotu. Člověk, to jest ten, který očekává pořád, dokud žije. Žije jen tím, že očekává. Co? To nikdo rád neřekne. Je při tom něco blažícího, tajemného, zázraku podobného. O tom se nemluví u piva jako o počasí a hospodářství. A přece to táhne hlavou těchto prostých lidí, jejichž jazyk není tak protřelý, aby vyjádřil jejich hluboké a nejoprávdovější touhy. Ale cítí je. Cítí touhu doby a všech dob, věčnou touhu lidstva. Jednou je to venkovská dívka hlubokého citu, která řekne: Ti vaši ryjí příliš v zemi jako krtci, vězí celí v penězích a práci, to už není život, pravý život musí býti přece něco svobodnějšího a radostnějšího. Jindy statný padesátník, který není hloupý a nevěšivá hlavy, zabručí: Já už nic nechápu. Ten svět se rozpadá jako přestárlý dům, což Pán Bůh už ten svět opustil?

Cítí všichni jaksi úzkost doby, touhu doby. Ano, oni a my všichni. To je marné. Kdo dnes má v těle víc než pouhý žaludek pro jídlo a pití, kdo má taky pochopení pro to, co je v životě duchovního a věčného, kdo je zakořeněn v těch hlubokých a nepomíjivých základech a není jen nemyslicím a bezduchým kolečkem v té mašinerii

zevnějšího života, která již obepíná celou zemi, a nechce pouze jako to kolečko spolu hrčeti a bzučeti, ten často upadá v těžké myšlenky, je pln nevysvětlitelné úzkosti z blížícího se zd'ábelštění světa, pln pocitu, který je bolestný a sladký zároveň jako tesknota a touha po domově. A čeká . . . Povězme to jen: Čeká na Tebe!

Tys naše touha, Emanueli. Bože s námi! Ty a nikdo jiný. My jsme jen prostí lidé, ale víme, jako dnes každý, kdo umí číst, jak je ve světě. Nechali-li jsme se někdy napáliti od tlučhubů, kteří mají na jazyku samý pokrok, ale v srdci ústup, totiž vůli k duševnímu barbarství — uvěřili-li jsme kdy novému evangeliu, možnosti nějaké lepší, nadějnější zvěsti — tedy dnes už ten podvod nikoho neláká. Larva mu je stržena. Cokoliv je podnikáno, zkoušeno a studováno v továrnách, kancelářích, školách, parlamentech a konferencích, je-li to podnikáno bez Tebe a proti Tobě, pak to skončí zase ve zběsilosti a krvi, bídou a záhubou, kterou sobě navzájem budeme připravovati.

Pane, jsme již syti takového života, jaký se dnes vede. V světodějně této hodině, kdy vzdálenost a čas přemáhající technika všecky lidi naší nyní tak malé planety sdružuje k úzkému styku jako jedinou rodinu lidstva, kde by se tedy mohli navzájem poznávat a navzájem si pomáhat — tu

oni teprv tím víc se sobě odcizují a nepřátelsky k sobě navzájem se stavějí. Nechtějí již býti bratry! A když někdo chce zprostředkovati, jest obecně pokládán za pokrytce nebo za blázna. Učí se cizím jazykům, aby si lépe porozuměli, vytvářejí si jednotný světový jazyk — ale zapominají, že pravého dorozumění se dojde jen tou dávno zavedenou řečí upřímné lásky. A zatím co nenávist řeční, mamon panuje a zotročuje miliony našich bratří, vykořisťuje je, roztrpčuje a dohání k touze po zoufalých převratech. Žijeme sice v odloučenosti své vesnice, ale cítíme i zde veliké zemětřesení, sopečné chvění, které až do základů ohrožuje dům člověčenstva. Cítíme vzájemnou nenávist tříd, národů, celou duševní rozervanost, která začíná podvracet i naše tiché venkovské žití, aby je učinila bezbožným, neuznávajícím zákona Božího, nemravným, bez lásky, surovým a sprostým.

Pane, nevidíš, jak trpíme? Jsme plní bázně a tesknoty. Tesknoty po Tobě.

Jednou — zůstane to věčně nezapomenutelným a po dva tisíce let zvěstuje to jedno pokolení druhému, — jednou jsme my lidé zažili líbeznou a mocnou vidění. Byla to ona noc, kdy přišel jsi na zemi a andělé plesali kolem tvých chudobných jesliček.

Pane, je nám teskno po oné božské, po Tvé noci.

Naše noc, noc lidská, je strašná, nesvatá, bezbožná, bez pokoje a bez lásky.

Pane, sestup zase v naši noc. Dej svými anděly tak mocně rozhlásiti poselství lásky, aby je všichni slyšeti musili. Přijď s celou svou mocí nad dušemi a srdci. Ukřižovat tě lidé již nemohou. Ale nenechej se také, zapřisaháme Tebe, vyhnati ze světa lžemi. Vždyť je to Tvůj svět. Neopouštěj ho, k vůli těm, kteří Tebe milují. Přijď, Pane, a zůstaň s námi, neboť je již noc. Čekáme na Tebe ve všech zemích a národech, ve všech městech a vesnicích — ó přijď, přijď, Emanueli...

Věčná touha

Chcete ode mne, milý příteli, článek, z jehož řádků by vanula čerstvá jedlová vůně domácích vánočních ulic učiniti kradmý pohled do osvětlené selské jizby, kde se při nějaké té skleničce, vánočce a pečených jablkách čeká na půlnoční. Dal byste za to nevím co, kdybyste zase jako v dávno uplynulém mládí s lucernou v ruce z otcovského statku kráčel po volně oddychující Boží půdě, které městský asfalt nezalepuje pórů, k půlnoční do vesnického kostela a mezi věřícími lidmi spolu zpívati mohl

ten nekonečně sladký zpěv o Božím děťátku, *Puer natus est nobis . . .* A zatím sedíte v kamenné městské poušti, srdce maje plné neurčité, nijak místní tesknoty po nějakém jen pozemském domově, nýbrž tesknoty náboženské, která se skorem podobá trudnomyslnosti. Máte strach před blížícími se vánocemi ve městě, neboť nikdy se nebudete cítiti tak opuštěným a z kořene vytrženým jako v ten den i při své vánoční víře. Neboť má tato víra ještě něco společného s velkým městem? S tím vlastním obyvatelstvem velkého města totiž — ne s tím malým počtem těch, jimž majetek nebo společenské postavení ještě umožňují jakýs individuální rytmus žití, styk s Církví a s křesťanskou kulturou — nýbrž s masou velkoměsta, která je jako trestanec uzavřena do neproniknutelného systému materiálního shonu o živobytí, mechanické duchamorné otročiny. Čím jsou vánoce pro tyto přemnohé? Zavřené obchody, přestávka v hukotu strojů, kino, hřiště, kluziště — ale žádné hlubší pomyslení na tajemství o Dítěti, které spasilo svět. Čím jest zde dítě, i Božské Dítě, čím andělský zpěv — zde, kde démoni zuří?

Je to hořká řeč, ale máte bohužel pravdu. Úplně totéž mi psal již mnohý jiný z města. A kdybych ani jim to nevěřil, věřil bych to přece modernímu apoštolu Berlína, jehož srdce předčasně se vy-

čerpalo heroickou prací lásky pro velkoměsto. Znáám Úvahy Karla Sonnenscheina, v kvapných chvílkách mezi horečnou prací v trhaných větách vytrysklé výkřiky lásky, starosti a bázně: »Cizí země. Pohanská země. Máme-liž řeč, která by pronikla k lidem této kultury? K těm, kteří nyní na motorce kol tebe pádí? Jsou při tomto hospodářství tito lidé, kteří tu sedí, filosofují, ještě lidmi křesťanské kultury? Anebo je to vše již tak daleko od nás jako hvězdy?«

Právě tak jsem se sám sebe mnohdy tázával. Či myslíte, že jsem se tak ponořil do svého venkovského štěstí, že jsem zapomněl, že je také velkoměsto, že tepna velkoměsta ukazuje na horečku, že velkoměsta jsou mozkiem a srdcem v těle lidstva, že tedy lidstvo, velká část lidstva je nemocna, v horečce, v hlubokých otřesech, v šílených představách pobloudile mluví a pobloudile jedná? A přece vám píši vánoční list!

Táži se vás: Jak tomu bylo před dvaceti nebo devatenácti sty lety? Nápadně podobně. Římsko-hellenistická kultura nejvyšší rafinovanosti, velkoměsta — Řím měl v době Kristově přes milion obyvatel — s pohádkovými paláci, divadly, lázněmi, závodišti a vysokými činžákovými kasárnami, neustálé slavnosti při nejhroznější bídě. Pod lesklým povrchem duševní barbarství a duchovní chaos. Uprostřed šíleného požitkářství

stává se omrzlost života zjevem tak všeobecným, že vstupuje jako více méně oprávněný důvod k sebevraždě do střízlivého právního zřízení římské říše. A co se stane? To, co podle vtomného zákona lidské přirozenosti vždycky se stává a státi se musí: nesmírná touha po životě, po pravém, opravdovém životě, po věčné spáse, po nesmrtelnosti, po nadpřirozenu vrhá se se slepou a divokou vášní do náručí bohů a démonů, kteří se sem slétají na šumících perutích a dávají si tu mezinárodní dostaveníčko celé římské říše. Západ prožíval tehdy své největší mimokřesťanské hnutí, synkretismus. A na jeho bouřných vlnách přišel nový, pravý Bůh, Pavlem a Petrem hlásaný, do srdce světa. Velkoměsto, vyslovené centrum dekadentní přežilé kultury, stává se východiskem křesťanství. Vidíte, na čem záleží? Touha, věčná lidská touha po spáse jest zároveň věčnou možností záchrany. Včera, dnes, zítra a tak dlouho, dokud bude trvat svět.

Ale namítnete: To jest právě, co hněte, že tato touha, touha po Bohu odumřela v odkřesťaněném dnešním světě. Na její místo nastoupilo, co Nietzsche již před desíletími hlásal. Bůh je mrtev. Ne sice pro celou, ale pro velkou část evropské duchovní elity. Charakteristickou buď vám jedna anekdota o Briandovi. Co se jemu přiřítá za podařený vtip, to vás naplní zděšením.

»Jaké mínění máte o metafysice?« tázali se ho.
»Metafysika — to jest hledati v černém pokoji
černého kocoura, který tam není.« A poněvadž
náboženství není a nemůže býti ničím jiným než
žitou metafysikou, tedy tomuto evropskému vůdci
k lepšímu životu není ani náboženství ničím
jiným než vyplývaným úsilím o neexistujícího
černého kocoura. A mluví-li tento muž za mnohé,
pak se bojíte, že s tou náboženskou touhou mo-
derního světa to bude špatné. A i tam, kde mož-
no o ní mluvit, zda nese se k osobnímu Bohu,
»k Bohu Ježíše Krista,« o kterého šlo skutečným
hledačům Boha, jako byl Pascal. K této otázce
budete teprv skeptickým. Předložíte mi nový
sborník velikého Diederichova nakladatelství,
sloužící vesměs jen zdůvodnění a rozšíření mo-
derního náboženského názoru světového. »*Vom
Ursprung zur Vollendung, ein Lebensbuch kos-
mischreligiöser Bindung*, jmenuje se ten svazek
a k poznání důležitých náboženských fondů ča-
sových je poučnější než celá knihovna. Tedy zde
se vážně zápasí o náboženství; ale co jest zde ná-
boženstvím? Ne vázanost nějakým nadsvětovým
Bohem, nýbrž kosmem, duší světovou, jednot-
ností života, pojatou jako věčně tryskající tvoře-
ní! A v tomto pohodlném náboženství kosmické-
ho kultu života by ono Dítko, které se rozhodně
dožaduje toho, aby bylo považováno za skuteč-

ného Syna živého Boha, nenašlo za útulek ani chudobnou stáj.

Milý příteli, máte pravdu: v této nové »svět-zbožnosti« není touhy po Kristu, je tam snad naopak touha po . . . jako křesťan se to sotva odvažujete vyslovit. Znáte strašné slovo Baudelaireovo: *Il y a dans l'homme deux postulacions simultanées — l'une vers Dieu, l'autre vers Satan?* A přece je to pravda. V takových stavech těžkého duchovního onemocnění může člověk propadnouti jakési hysterické touze po satanovi, Huysmans a Bernanos takového člověka líčili. Neskryvá se za touto kosmickou zbožností, je-li protikřesťanská, velká d'ábelská lest? Napřed se ctí jako bůh vesmír. Pak i ty křesťanské zbytky, které ještě z klasického idealismu zbyly v tomto pantheismu, znenáhla vyvětrávají a ten vše-bůh se projeví jako démon. Nuže — ačkoli je to tak dobře jako vyloučeno — dejme tomu, že by jednoho dne veškerá moderní inteligence došla k tomuto nejzazšímu stanovisku oddálení se od Boha, jak jen člověku možno: znamená to, že věc Kristova jest navždy odbyta? Nikoliv, v koncích jest pak nanejvýš tato inteligence, tito lidé, tato bezbožná doba, a nutno o ní říci, co v jistém okamžiku řekl jeden kritik o Huysmansovi: »Ted' mu nezbyvá než buď revolver nebo — Credo«. A člověk obyčejně přece ještě raději volí Credo

než revolver. Až člověk stane jednou nad propastí nicoty, pak teprve se ukáže ta nesmírná pružnost, to božské synovství jeho přirozenosti, které přetrhává všechna kouzla satanova, pak teprve přijde hodina věčné touhy.

Smím vám projeviti své přesvědčení, pro mne drahocenné a ne lehkomyšlně nabyté? Míním, že tato světodějná hodina pro lidstvo, které se v posledních staletích vymklo křesťanství, nastala, či lépe řečeno nastává. A může teprv v tuto dějinnou chvíli nastávati, kdy zlo, v přirozenosti lidské ležící, nabylo nové kolektivní formy, formy bezbožecké revoluce bolševické. Odpad od křesťanství, zrada svatých základů a cílů života, která logicky od kapitalismu vedla k socialismu, našla v ruském komunismu sotva předstižitelný výraz protikřesťanské moci. Marxistická orthodoxie vládne nad pětinou země. Jak dlouho ještě? Až tento hrozný pokus dospěje k výsledkům, kterých již nebude možno snést, ale ani ne v pochybnost bráti nebo tajiti. Až nové barbarství se utopí v potopě vraždy, samovraždy, otroctví a poroby ducha, v potopě, kterou samo rozpoutalo. Toť vnitřní a nezbytná dialektika bezbožecké revoluce, kterou prorocky předem vyličil Dostojevski ve hrozném románě Běsi, a která se nyní skutečně odehrává. Právě ve hrůze takové skutečnosti se rodí vystřízlivění, z pochybnosti a

zoufalství sténá touha po něčem, co jest jinaké a lepší . . . V nejtajnější komůrce srdce ovšem. Když samovládny proletářský diktátor se smeknutým kloboukem defiluje před nabalsamovaným Leninem ve skleněné skříni, tu neregistrují se kletby, které tajně proklínají a zapírají tohoto hromadného vraha a jeho dílo. Rusové jsou apokalyptický národ. Jsou buď pro Krista anebo pro Antikrista. Rozhodli se nyní pro tohoto. Ale úpění nevykoupených duší naplňuje již ovzduší země.

A proto Vám, příteli, píši vánoční list. Naše doba je ještě nocí neposvěcenou. Ale vychází již hvězda, hvězda věčné touhy. A s Církví, která bdí a doufá, volám: »Pán blízko jest — pojd'te, pokloňme se jemu!«

Svatá půlnoc

Zase jsi tady, ty tichá, tajemství plná a vzpomínkami bohatá dobo vánoční! Tvé ticho je plno snů a vzpomínek. Zlehka, tichounce, slavnostně sněží před okny s tichého nebe na ještě tižší zemi. Život z venku se utekl do teplé světnice a dívá se jen omženými okny přes kypré polštáře v nich, dívá se ven . . . a dívá se především do vlastní duše.

Vánoce, toť hodina duše. Sedím v lenošce, čekám na půlnoční a sním. Hodina duše je tady. Duše přijde zase jednou ke svému právu. Jinak přes celý rok jest většinou uvázána jako pes, připoutána na denní práci a denní starost, uvězněna v žaláři těch čtyřadvaceti hodin, jimž se říká den. A z života, který leží za ní, i z života, který v temné budoucnosti leží před ní, ze všeho toho hlubokého, nevyčerpatelného, nezměrného života, do něhož jest pohřížena jako tam ta třpytná hvězdička do nekonečného vesmíru — z toho všeho ubohá, zajatá a trýzněná duše lidská po nejvíce neví nic, nevidí nic, neslyší nic.

Ale teď přišla její chvílka. Tichá, svatá noc je tu. Noc tajemství a zázraku! Noc, v níž šumějí perutě andělské! Noc, v níž i duši rostou křídla!

Kdo říká, že sedím v lenošce v jizbě malého domu v malé zasněžené vesnici? A že jsem stár a mrzut a unaven životem? A že je venku zima, vlhko? Vždyť to všecko není pravda! Duše neví nic o stáří, o uvěznění ve světnici a o zimní únavě. A když tělo sebe ospaleji tu sedí — duše je dávno přes hory, uletěla přes daleké prostory a časy, lítá svobodná a blažená v širém Božím světě, kterého matné oči tělesné, mrkavé soví oči všednosti vidět nemohou — a žasnouc a radujíc se účastní se nejsmělejšího, nejneuvěřitelnějšího dobrodružství, které se kdy přihodilo naší malé

planetě, té hrstce hlíny, která bůhví proč jako bez rozumu se řítí prostorem světa.

Ano, *Bůh ví* proč. Ale lidé toho dlouho nevěděli. A má duše, která zalétá nazpět do dob dávno minulých a obléhá zemi, patří na pohnutlivé divadlo: pokolení lidská přicházejí v nekonečných průvodech, vynořují se z temnoty, tvoří národy, budují státy, stavějí města, vytvářejí kulturu a ničí ji zase ve válkách . . . a zacházejí zase sama ve vraždění a smrti; přicházejí nové a mizejí zase, na žalujících rtech nesouce tu prastarou otázku lidstva: K čemu vše to?

Ale co to? Kdo jest to, ten nový zvláštní národ, jenž vyrůstá na okraji Orientu, bolestmi obtíženého, v samém tepotu srdce starého světa? Jenž táhne hrůzami pouště, usidluje se v Palestině a stává se mocným, jenž potom v rukách cizích velkých národů je pohazován jako míč — ale všemi hrůzami pouště, bojů, dlouhých zajetí zaznívá z toho národa výkřik tisícihlasý a neustálý, naplňuje svět jako burácející příboj moře, výkřik touhy, volání o pomoc: *Přijď, o přijď, Emmanueli, přijď vysvoboditeli, spasiteli, kníže pokoje . . .*«

A najednou je ticho. Země zadržuje dech. Má duše již nevidí a neslyší nic. Je noc. Jak zvláštní noc, plná tušení. Hvězdy se chvějí, bledé očekáváním. Ó toto bezmezné, nesmírné, očekávání

plné a kořící se mlčení není již možno snést, sic pukne srdce . . . Tu roztrhne se clona věčnosti, široká řeka záře nebeské se vyšine, světlem trýskající vír blažených duchů strhne se na tmavou zemi. Po prvé od rajských dob slyšeti zase hudbu nebeskou: *Gloria in excelsis Deo et in terra. pax . . .* Po prvé od dávné kletby jest zase plná radosti ta země bolestmi prorytá a bédami naplněná: na její hrudi spočívá jako pravé pozemské dítě věčného, svatého a smíšeného Boha věčný a Svatý Syn . . .

A jako andělé se vracejí domů do nebe, tak spěchá i má duše zase domů do naší tiché vesnice; letem duchů, podél devatenácti století zase do dvacátého. A ejhle, tvářnost země je nová, ze všech dob a ze všech národů zní jásot: Bůh je na zemi, Bůh je náš a my jsme Boží, Božími musíme všichni se státi svým božským bratříčkem z Betlema.

Země, nenávisti a sváru plné obydlí lidí, musí se státi říší Boží. Toť blahé lidstvo zachraňující tajemství svaté noci!

Z něm. Fr. ODVALIL.

A. Pougeois :

Náboženské dejiny Abesínie.

Pôvod kresťanstva v Abesínii. Sv. Frument. Vznik schizmy. Povera, pád. Mnísi, kňazstvo, kostoly, kult.

Etiopia, ak v nej hľadáme tradíciu Abesínie, dostala z nebies jedinečnú výsadu medzi ostatnými národami staroveku, a to, že sa delila s vyvoleným národom o priazeň božích sľubov a že žila ako on pod vládou Mojžišovho zákona a pod berlou pokolenia Dávidovho.

Hoci sa stavajú proti pravosti tohoto vznešeného pôvodu, spoločného súladu, etiopský národ a kráľovská dynastia sú neodškriepiteľné, tobôž že historia ich uznáva a nie sú olúpené ani o základ, ani o pravdepodobnosť.

Toto prešťastné poslanie jej zvestoval sám Dávid napočiatku vývinu: Etiopia prvá vystre ruky svoje k Bohu,¹⁾ Opravdu, prvá podľa prirodzeného postupu spomínanej priazne pozdravila a prijala Evanjelium. Lebo prv ako apoštoli prekročili hranice Júdska, aby ohlasovali národom dobrú zvesť, akýsi Etiopčan, riadený Prozreteľnosťou, prišiel sa poučiť, aby sa stal jej apoštolom vo svojej vlasti.

---

¹⁾ Ethiopia praeveniet manus ejus Deo. Ps. 67.

Etiopia rýchle zdvihne svoje ruky k Bohu.

V Skutkoch apoštolských, hlava VIII., čítame, že diakon sv. Filip stretol na ceste z Jeruzalema do Gazy vznešeného Etiopčana, ktorý bol eunuchom a tiež hlavným pokladníkom kráľovny Kandaky.²⁾ Keď tento Etiopčan prišiel do chrámu, priniesol obeť a adoroval a keď sa ztadiaľ vracal na koči, čítal si nahlas proroctvá Izaiáša. Filip sa ho opýtal, či chápe, čo prečítal. Akože to môžem pochopiť, odpovedal eunuch, keď mi to nik nevysvetľuje? Pozval Filipa na koč, aby si sadol vedľa neho. Text, ktorý čítal, bolo proroctvo vzťahujúce sa na Mesiáša. Filip použil príležitosti, aby mu odhalil všetko, čo proroci hlásali o Mesiášovi, o jeho narodení, poslaní, zázrakoch, smrti a vzkriesení a poukázal na to, že sa všetky tieto divy vyplnily na Ježišovi Kristovi. Eunuch, živo pohnutý týmto rozhovorom, prosil Filipa, keď prišli k potoku, aby mu vtlačil pečať krstu, ktorá označuje nasledovníkov Ježiša Krista. »Veríte,« hovoril mu vysluhovateľ sviatosti, »z celého srdca veríte, čo vám chcem zvestovať?« »Áno,« odpovedal eunuch, »verím, že Ježiš Kristus je opravdivým Synom Božím.« Vtedy sa zastavili, sostúpili s koča, eunuch bol pokrste-

---

²⁾ Na ostrove Meroe dávali toto meno kráľovej matke; mnohí starí spisovatelia tvrdia, že Etiopčania mali vo zvyku dať sa riadiť kráľovkami, ktoré nazývali Kandakami.

ný a, podľa Eusebia, poučoval o Ježišovi Kristovi svojich krajanov.

Tak už v tom čase prijala Etiopia od apoštolov prvé semienko evanjelia; ale zdá sa, že sa celá pokresťanila až v IV. storočí vplyvom kázní sv. Frumenta.

Historia prvého biskupa a apoštola Etiopie je jedna z najzaujímavejších. Akýsi kresťanský filozof, pochádzajúci z Tyru, menom Mérop, vracal sa z Indie, kde sa vybral obohatiť si vedomosti. Viedol so sebou dve deti, svojich synovcov, ktorých vychovával. Lod', ktorá ich viezla, zastavila sa pri brehoch Afriky, aby načerpala nových zásob. Obidve deti (menovaly sa Edes a Frument) vystúpily na pevninu s knihami, aby sa učily úlohu. V medzidobí prepadla divoká skupina Afričanov lod', lúpila a podrezovala krk všetkému lodnému mužstvu. Tak robievali, keď bojovali s Rímanmi. Ako sa vracali, postriekaní krvou a obohatení korisťou, našli dve deti tichúčko sedieť pod stromom a učiť sa úlohu. Pohľad na ich krásu, úprimnosť a nevinnosť sa ich dotkol. Miesto toho, aby ich zabili, zaviedli ich k svojmu kráľovi. Bol to kráľ Etiopie. Kráľ ich vzal do milosti. Edesa urobil dvorským čiašnikom. Frumentovi, nádejac sa, že v ňom vidí viac ducha a výchovy, sveril svoje písma a účty: alebo lepšie povedané, učinil ho ministrom financií. Odvtedy ich kráľ veľmi ctil a miloval. Tento

však zomrel, zanechajúc kráľovstvo svojej žene so synom ešte dieťaťom a týmto dvom mladým ľuďom dal voľnosť robiť, čo chcú. Ale kráľovna, keďže nemala nikoho dôvernejšieho v kráľovstve, hneď ich prosila, aby si s ňou podelili starosť, kým jej syn vzrastie, hlavne Frumenta, ktorý bol múdrejší; druhý prejavoval iba vernosť a skromnosť.

Frument mal takto riadenie tohto štátu. Boh mu vnukol myšlienku, aby usilovne hľadal kresťanov medzi Rímanmi, ktorí ta prišli za obchodom, aby im dal veľkú výsadu, a aby ich povzbudzoval stavať v každom meste shromažďovacie domy, kde by sa modlili spoločne podľa rímskeho zvyku. Sám im v tom dával príklad a primal ich, aby ho nasledovali v horlivosti a dobročinnosti. Dávali mu stavebné pozemky a iné potrebné veci snažiac sa, aby tam vzrástlo kresťanstvo.

Mladý kráľ sa dožil veku, kedy už mohol riadiť štát. Edes a Frument mu podali vernú zprávu o svojej administratíve a vrátili sa do svojich krajov napriek prosbám kráľovny a mladého kráľa a úsilia, ktorými ich chceli zadržať, Edes premohol odchodom do Tyru, kde navštívil svojich rodičov; Frument zas šiel do Alexandrie, vraviac, že by nebolo rozumné ukrývať dielo božie. Porozprával sv. Atanázi, ktorý tam bol biskupom, všetko, čo trpel a poprosil ho, aby vymenoval niekoho, kto by si to zaslúžil, za bi-

skupa pre tento veľký počet kresťanstva a pre kostoly vystavané na pôde barbarov. Keď svätý Athanáž vypočul pozorne na biskupskej schôdzi reči a udalosti Frumenta, odvetil ako faraon Jozefovi: A koho druhého najdeme, ktorý má toľko ducha božieho ako vy a kto by mohol previesť tak veľké veci? Keď ho potom vysvätil za biskupa, rozkázal mu, aby sa s milosťou Božou vrátil, odkiaľ prišiel. V Axum v Etiopii robil zázraky ako apoštol a obrátil množstvo divochov. Rufin, ktorý spomína túto udalosť, počul ju z úst samého Edesa, ktorý bol už kňazom v Týre, vo vlasti. Celá Cirkev ctí pamiatku sv. Frumenta: latinská 27. októbra; grécka 30. novembra a Abesínčania ho uznávajú za svojho apoštola. Odvolávame sa na niektoré faktá.

Keď bol Frument vysvätený, vrátil sa do Etiopie a zvolil si za sídlo Axum alebo Auxum, ktoré už bolo civilnou metropolou tohto kráľovstva. On i klerici, ktorých mu sv. Atanáž pripojil, boli veľmi príjemne privítaní. Kázať začal okolo roku 330 a preložil sväté evanjeliá do ghetskej reči, ktorá bola sestrou hebrejčiny. Nemeškal pokrstiť kráľa Aizana a jeho brata; potom obdarený mocou zázraky činiť, pracoval s najväčším úspechom na obrátení ostatného národa.

Medzitým bol prerušený v práci. Konštantinopolský cisár z nenávisťi proti Atanážovi a z lásky k arianizmu pokúsil sa zastaviť ho v tom pošliac

Teofila indického do Abesínie s listom pre princov v Axum, ktorý nám sv. Atanáž preložil, a v ktorom ich po pozdravení povzbudzoval lapiť toho šarlatána Frumenta, »ktorý sa mal dať vysvätiť najmenej ariánom Jurajom Alexandrijským, keďže zločinec Atanáž už nemá viac biskupskej moci«. Isté je, že cisár neposluchol, lebo svätý Frument spokojne zostal vo svojom úrade, stále spojený so sv. Atanážom a v Abesínii pokojne zakľúčil svoje dni pod menom Abba Salama.

Odvtedy si podržal alexandrijský patriarcha právo menovať a svätiť etiopského metropolitu a vždy od neho musel prijať Abuna poslanie. »Nech si Etiopčania nemyslia, že dostanú patriarchu zo svojich doktorov,« hovorí arabský kánon 42, »ani že si vyvolia jedného z nich, lebo ich patriarcha je závislý na alexandrijskom a tento má právo menovať a vysvätiť *Katolíckeho*, ktorý je od neho nižší a ktorý ako patriarcha nemá žiadneho práva určovať metropolitov; má síce mnoho úcty, ale žiadnu moc.« »*Katolík*« je teda patriarchom Etiopie, ale vo skutočnosti je vikárom alexandrijského patriarchu. Je ešte iný zákon, vyneseny pre tohto metropolitu, totiž že v celej svojej závislosti nemôže vysvätiť viac ako sedem biskupov.

Za času Gabriela Yarkovho syna a alexandrijského patriarchu, Etiopčania chceli prinútiť

svojho Abuna, aby posvätil viac ako sedem biskupov. Odoprel; bol by to býval nezákonný čin. Obával sa, že by čoskoro neboli chceli dvanásť biskupov; na východe toto číslo bolo zvolené pre dosiahnutie práva na patriarchát; preto sa vymanili z područia poslušnosti Alexandrie. Táto závislosť spôsobila, že herezis monofyzitov, keď celkom zvíťazila v Egypte, vnikla v tom čase do Abesínie, ktorá bola odvtedy úplne oddelená od katolicizmu. Upadla do schizmy a do osudného osamotenía, v ktorom zotrúva ešte i za našich dní, hoci niekoľko dobrých snáh smeruje ku katolicizmu, ako uvidíme.

Etiopská cirkev prijala vieru od pravoverného apoštola; zachovala si ju v trudných dobách úpadku a vidíme, že ju má aj v 6. stor., kedy kresťanstvo tam prijalo novú posilu. Ale táto Cirkev podriadená alexandrijskej, mohla si udržať vieru iba tak, že jej ju táto chránila. Vidíme, čo hovorí P. Lobo o upadnutí Etiopčanov do schizmy a herezy.

Odvtedy čo začal Dioscor, alexandrijský patriarcha — zišiel nešťastnou smrťou r. 458 — obraňovať Eutycha prestúpiať k nemu, táto cirkev bola rozdelená na katolíkov, zvaných Melchiti a jakobítov, ktorí i keď neschválili Eutychove bludy, jednako z nich mnoho prejali a hovorili, ako sa obyčajne hovorí, nech je prekliaty Chalcedonský koncil i pápež svätý Leo.

Každá strana mala svojich patriarchov; raz jeden mal prevahu, raz druhý; katolícky bol skoro vždy podporovaný konštantinopolskými cisármi. Keď sa však Arabi stali pánmi Egypta, jakobíti úplne zaujali hornú čiastku. Ich patriarcha Benjamin, ktorý sa až doteraz ukrýval, naraz vyšiel s barvou. Nastalo veľké prenasledovanie katolíkov; ich patriarcha sa utiahol do Konštantinopolu a oni boli bez pastiera 90 rokov. Lenčo sa jakobíti dostali k moci, zmocnili sa všetkých ich kostolov. Benjamin, jeho pamiatku si veľmi ctia, dosadil na všetky uprázdnené sídla nových biskupov. Poslal i metropolitu alebo abuna do Etiopie. Volal sa Cyril; z toho možno tvrdiť, že okolo 7. stor. Etiopčania celkom poblúdili.

Odvtedy vždy boli závislí na koptickom patriarchovi v Alexandrii. Ten im určoval, svätzil a posielal metropolitu alebo abuna. Abuna nikdy nebol Abesínčan. Mohol mať titul »Katolík« alebo Patriarcha, ale nemal autoritu, ani privilegiá; bol len akýmsi vikárom alexandrijského patriarchu.

Táto závislosť bola hlavnou príčinou nevedomosti, bludov a nešťastí, do ktorých upadli Abesínčania. Z Egypta im prichádzala pravda i klam, blahobyt i pád.

Alexandrijský patriarcha, ktorého uznávali za svojho najvyššieho biskupa, býval v Alexandrii až do 960. Vtedy si emiri preniesli sídlo do veľkého Kahira; patriarcha Christobul ich v tom

nasledoval a jeho nástupcovia tiež sa tam usadili. Patriarchu volili domáci biskupi s pašovým schválením; keď sa trochu dohodli na dvoch lebo troch osobách, o ktorých mysleli, že sú najvhodnejšie, dali im okovy na nohy, aby im neutiekli, lebo každý sa bál úradu, kde sa musí stále postiť a prežívať tisíc prenasledovaní a potúp; potom losujú a na čie meno padol los, toho nosia v kamennej katedre, o ktorej si povrávajú, že je to kazateľnica sv. Marka; používa sa k inštalačným obradom. Povinnosťou patriarchu je slúžiť sv. omšu na hlavné sviatky, vysviacať kňazov a navštevovať biskupov, ktorí sú pod jeho mocou. Inokedy skoro vždy sedí vo svojej izbe na baranej koži; tam ho chodia pozdravovať a kolenačky mu bozkávať ruku. Ustavične sa zapiera, takže nepožíva ani mäsa, ani vína. Za oblek má tkanú košeľu, na ktorú si natiahne bavlnenú tuniku; talár má z čiernej vlny s veľkými manšetami a na to všetko príde čierny plášť, ktorý nazývajú borno. Turban má modro pruhovaný, ozdobený stuhou z červeného taftu, čo je znakom jeho hodnosti. Môže mať i príjem, ale ten je stredný a nečiní viac ako osemsto toliarov ročne, avšak pašovia mu ho odnímu sužovaniami, aké si len vedia predstaviť. Jeho titul znie »ponížený a chudobný N., patriarcha Alexandrie a podriadených pánstiev v Egypte, Jeruzalema, krajov Abesínie, Nubie, Pentapolis a

všetkých ostatných miest, kde kázal sv. Marek».

Neni to hlúpe vychlúbanie, keď si dáva všetky tieto tituly, lebo voľakedy všetky spomenuté kraje patrily pod jeho závislosť.

Keďže tohto patriarchu nemožno kanonicky určiť za metropolitu alebo abuna Etiopie, lebo je cudzou osobou v národe, z toho vyplýva, že Abesínčania majú vždy pastiera, ktorý ich nemôže vypočuť a ani oni jeho; v dôsledku toho dosiaľ v tomto kraji snád' žiadon abuna nebol schopný kázať a držať konferencie svojim ovečkám. Podobne veľmi ťažko môže posúdiť schopnosti tých, ktorých ordinuje. Preto kňazstvo ako i ľud viazne v nevyliciteľnej nevedomosti. Táto nevedomosť je doplnená prirodzenou družkou, poverou. Ľud, kňazstvo, mnísi, všetko má dušu nasiaknutú spústou neslýchaných povier. Ako príklad spomíname jeden popis msgra de Jacobis, misionára lazaristu v Abesínii. R. 1849 navštívil kláštor v Guenguendiè, kde bývali abesínski mnísi; kláštor je na vysokom vrchu. Verne citujeme túto pikantní poviedku:

»Ako sa ide náhornou plošinou Agomien smerom k juhovýchodu, narazí človek na vrch, ktorý je snád' jedným z najošklivejších na celej zeme-guli. Aby si človek vedel predstaviť jeho hrôzu, musí si predstaviť náhle vybúšenie ohromnej masy z roztopeného kovu, ktorá vystrekla z roztrhnutého vnútra zeme kolmo do výšky osem

lebo deväť tisíc stôp a roztekajúc sa potom napravo a naľavo v priestore niekoľko tisíc stôp ochladila sa konečne ako láva a usadila sa pod farbou zahrdzaveného železa. Nebe jej dôsledne odpiera vlahu a príroda zas kvetenstvo; ani jedna kvapka nepadne na jeho končiar a ani jedna bylinka nevykl'úči na jeho úbočí. Na stráni tohto jalového vrchu už od storočí býva v pukline, roztvorenej ako hlboká jama, hrozný drak, ktorého volajú obyvatelia Guenguendiè Gabella. Podľa ľudovej tradície táto obluda dokial' nebola donútená modlitbami mníchov vzdialiť sa do svojej jaskyne, každý rok zožrala jedno mladé dievča, ktoré jej hodili za pokrm z bojzlivej povery starých sedliakov. Zdalo by sa, že dnešní pustovníci si skôr zachovali u ľudu pod zámkou draka prvotný strach ako ctnosť prvých pustovníkov, lebo keď sa prechádzajú pred jaskyňou a keď na ňu volajú, ľudia ohromení ich odvahou veria, že počúvajú v podzemnom syčaní odpoveď, a že aj vidia zhubnú hlavu povestnej obludy. Keď som sa ja zastavil pri vstupe do jej brlohu a keď naši sprievodcovia kričali na ňu z celej sily, buď spala ako Baal, buď pohľadala prostým Europčanom, počul som iba ozvenu našich hlasov a videl som iba tieň brala. »Prečo sa neusilujete zabiť toho draka a zbaviť sa tak nepohodlného súseda?« pýtal som sa mníchov, ktorí ma sprevádzali. »Nechce-

me, aby sa jeho smrťou srútil svet,« odpovedali.

»Akokoľvek pohádková je táto legenda,« pokračuje Msgr. de Jacobis, »je uznaná za autentickú v celej Abesínii a je isté, že náklonnosť k zázračnostiam nemohla vyvoliť vhodnejšie miesto pre podobné výmysly ako kráter, na ktorého úpäti je postavený kláštor Guenguendiè. Hĺbka priepasti, dusný vzduch a hmyriaci sa jedovatí plazi skutočne sú dračím jazerom.«

Keď bola Abesínia nakazená poverou, viera Abesínčanov bola pomiešaná bludmi a rôznymi obradmi židovskými. Prijali falošnú nauku Eutycha o prirodzenosti Ježiša Krista; prevádzajú obriezku, zdržujú sa rôznych druhov mäsa, zakázaných Mojžišovým zákonom, svätia naraz sobotu i nedeľu. Ale uznávajú skutočnú prítomnosť Ježiša Krista v Eucharistii, transsubstančiáciu, sedem sviatostí, ušnú spoveď a vo všeobecnosti veria skoro všetky dogmatá ako rímska cirkev, i tie, ktoré protestanti zavrhnúli. Keďže boli uzavrení vo svojej ďalekej krajine a ľahostajní k vedeckým sporom, nemali záujem na tom, aby si zmenili vierovyznanie ako sektári. Keď sa odtrhli od vrcholnej pravdy, prirodzeným sklonom ľudského srdca upadli do skazy a do bahna. Aby sme mali akúsi predstavu o morálke tohoto národa, spomenieme výrok M. Ruppella, že v celej Abesínii stretol len jedného čestného človeka. Ale na druhej strane si myslime,

že učený cestovateľ buď chcel hyperbolicky rozprávať, alebo nevidel všetkých Abesínčanov; lebo treba uznať, že by to bol hrozný národ, ako ten, v ktorom sa nemohlo najst' sedem spravodlivých, čo si prial Boh od hriešnej Sodomy, aby ju zachránil od nebeských plameňov.

Abesínčania majú hierarchiu. Abuna je hlavou celého kňazstva; na starosti má jedine vysviacku kňazov; obyčajne si ich vybera tak hlúpych a mravne slabých ako je sám. Ak má niekto niekoľko tuctov talaris pre vlastnú spotrebu, to mu dostatočne nahradí všetku vedu a ctnosť, jako skuška; je ordinovaný. Keďže v Abesínii niet svätiacich biskupov, abuna má bezprostredne pod rukou Komov a Hegumenov. Je to druh archipresbyterov pričlenených ku kolégiu, a majú svoje kanonie. Potom prídu Kasi alebo farári a na koniec vikári, diakoni a subdiakoni.

Je tam tiež mnoho kláštorov s uvoľnenou regulou, aspoň v praksi; teoreticky je veľmi prísna. Podľa nej mnísi nesmia jesť vo veľkom pôste ani maslo, ani mlieko, vôbec žiadnu vec, ktorá pochádza zo živočicha; vo veľkom týždni žijú len o chlebe a o vode; vždy nosia cilicium so železnou reťazou; každú stredu a piatok majú pôst, niektorí mnísi sa ponorujú na noc až po krk do studeného jazera, jedia za dva dni raz. Tento veľký pôst sa zadržiava v celej Abesínii, mužovia, ženy, deti, všetko sa postí s neslýchanou

prísnosťou. Omša sv. sa slúži v týchto dňoch večer a vtedy obyčajne prijímajú; ináč celý deň nič nejedia. Pôst trvá pädesiat dní; v Advente sa postia skoro ako vo veľkom pôste, takže život mníchov je ustavičné sebazaprenie.

Avšak abesínskym mníchom chýba vrúcnosť a sila pravej viery, aby zachovali túto prísnu disciplínu; Msgr. de Jacobis spomína ako múdro si títo dobrí mnísi zmiernili ostrosť svojej regule v praksi. To isté možno povedať o ostatných.

»Mnísi v Guenguendiè mali by podľa predpisu žiť v úplnom zriekaní sa mastných jediel a všetkých opojných nápojov; keď ale sú presvedčení, že žiadna ľudská sila nemôže zniesť tak tvrdé jarmo, zariadili si veci tak, aby sa neprevinili ani proti svojej svätosti a ani proti predpisu. Keď si vvvolia superiora, prinútiť ho prisahať pred povýšením za opáta, aby v mene spoločnosti zachoval v plnom znení prísny pôst, ktorého sa zbavuje spoločnosť a nový opát či už z lásky a či z ambície zaväzuje sa nasadiť vlastný život za všetkých svojich mníchov. Ako prijme túto divnú zámenu, je pod dozorom všetkých, ktorí na neho naliehali; najmenšie previnenie proti povinnosti zapierať sa bolo by neúprosne stíhané kanonickým shodením.«

Okrem spomínaných pôstov Abesínčania zachovávajú i Ninivský pôst alebo pôst proroka Jonáša, ktorý trvá štyri dni; pôst Apoštolov, ktorý

raz trvá dva týždne, raz mesiac; pôst Nanebevzatia, začína sa pätnástym dňom pred týmto sviatkom; Vianočnú vigíliu; pôst Konskau alebo úteku do Egypta, ktorý sa začína v septembri a končí sa v októbri; trvá 30 dní.

Vidno, že žiadon národ nezachováva toľko pôstov ako Abesínčania.

Majú tiež mnoho sviatkov, najmenej dve sto za rok. Množstvu svätých, čo tam majú, zasväcujú každý mesiac jeden deň. Zvlášť uctieujú Pannu Mariu ako Matku Krista. Kostoly sú vyzdobené po stenách ohromnými obrazmi predmetov ich kultu, vymaľovanými; zo sôch a reliefov majú strach. Vyzývajú anjelov a svätých a mimoriadne ctia svätého Michala archanjela. Zjavenie Pána (Troch Kráľov) majú za najväčší sviatok, ktorý svätia 11. januára s najväčšou okázalosťou. Abesínska éra počína 19 rokom Diokleciána a 302 obyčajnej éry.

Kňazi slúžia svätú omšu na stole. Nezadržujú sväté spôsoby a nevystavujú ich pre poklonu. Prijímať dávajú pod obojím, aj deľom. Po rozhrešení uderia kajúcnika olivovou vetvičkou po pleci. Mimoriadne úctive sa chovajú v kostole, len bosými nohami doň vchádzajú. Preto boli hrozne prekvapení, keď videli, že Portugalčania obutí idú do kostola, a že tam plujú.

P. Jeronym Lobo opisuje zaujímavý obrázok ich kultu a praktického náboženstva.

»S veľkou pietou,« hovorí, »oslavujú umučenie Pána; uctieujú kríž; odbavujú veľké pobožnosti k Panne Marii, anjelom a svätým; sviatky a nedeľu svätia príliš dôsledne. Každý mesiac si pripomínajú Nanebevzatie Panny a sú presvedčení, že jedine oni správne chápu veľkosť Matky Božej a že jedine oni jej vzdávajú úctu, ktorá jej patrí. Keďže sú rozdelení na kmene, ako kedysi Hebreji, sú medzi nimi aj také kmene, ktoré nikdy nezaklialy meno svätej Panny, i keby ich to bolo stálo celý majetok, ba i život. Práve tak sa báli zahrešiť sv. Juraja. Každý týždeň majú sviatok anjelov a apoštolov. Často chodia do kostolov, veľmi pobožne slyšievajú sv. omšu a radi počúvajú slovo božie. Často prijímajú, ale nespovedajú sa vždy, keď prijímajú. Možno o nich povedať, že v láske k chudobným zachádzajú až do krajností, lebo dávajú mnoho na výživu veľkého počtu žobrákov a povaláčov, ktorí sú len na obtiaž celej Abesínie, a ktorí sú tak bezočiví, že pyšne odmietnu, čo im ponúkajú, ak im nedajú všetko, čo si prajú. Toto ma dosť často prinútilo vyriečiť, že chudobní v tejto zemi sú skôr predmetom trpezlivosti ako predmetom lásky veriacych. Keď nemajú Abesínčania mnoho vypuklých obrazov, majú tým viac plochých malieb a snád' im aj vzdávajú trochu veľkú úctu. Postia sa tak prísne ako prvá Cirkev. Cez pôst jedia len raz za deň a to po západe slnka; inokedy ako vo

stredú a v piatok, vystrú sa na stôl na tri hodiny. Čas si určujú meraním vlastného tieňa; keď má tieň sedem stôp, vedia, že treba jesť. Pôsty majú tak prísne, že mlieko a maslo je zakázané a že za žiadnu cenu nedovoľuje sa mäso; keď nemajú rybu, cez celý pôst žijú iba z korenkov a zo zelenín. Cez deň pijú iba pri jedle; sú tak škrupulózni, že kňazi zo strachu, že by prerušili pôst, keby požili sväté spôsoby, len večer slúžia omšu. Nikto nemôže mať viac obáv z exkomunikácie ako Abesínčania; to dáva toľko moci kňazom a mníchom, že často zneužívajú náboženstva ľudu a exkomunikujú pre najmenšiu bagatel', na ktorej ľudu záleží.

Abesínia má na svete najviac duchovných, kostolov a kláštorov. V kostole alebo v kláštore nemožno spievať to, čo nepočuť v inom kostole a veľmi často vo viacerých. Spievajú Dávidove žalmy. Majú ich veľmi dobre preložené do svojej reči, ako aj ostatné knihy svätého Písma, okrem knihy Machabejcov, ktorú sotva uznávajú za kánonickú. Každý kláštor má dva kostoly, jeden pre chlapov a druhý pre ženy; neviem, kde nabrali tento zvyk. V chlapskom spievajú sborove a vždy stojačky, nikdy neklakajú, a preto majú rôzne pohodlné operadlá a podperadlá. Z hudobných inštrumentov užívajú malé bubny. Majú ich zavesené na krku a bijú na ne oboma rukami. Majú tiež zunivé palice, ktorými bijú na

zem z celej sily. Hrať začínajú dupotom a jemnou hrou na tieto nástroje; keď sa potom pomaly zahrejú, odložia nástroje a začnú tliekať, skákať, tancovať a kričať z plného hrdla; na koniec nezachovávajú ani pauzu, ani mieru; hluk a lomoz natoľko vzrastie, že sa to skôr podobá hurhaju ako spevu alebo cirkevným obradom. Odvolávajú sa, že im Dávid káže takto oslavovať Boha; citujú o tom verš žalmu: Omnes gentes plaudite manibus, jubilate Deo, atď.

Takýmto spôsobom zneužívajú svätého Písma, aby si odôvodnili zvyky o mnoho horšie, ako som práve spomenul. Pri tom sú tak zaujatí a tvrdohlaví, že si myslia, že len oni sú opravdiví kresťania; utekajú pred nami ako pred heretikmi alebo ako pred mrtvými.

Videl som, ako trnuli, keď nás počuli hovoriť o svätej Panne s patričnou úctou. Mysleli si, že nás mimoriadne pochvália, keď nám povedia, že by sa nám zišlo, aby sme neboli barbari, lebo poznáme Matku Božiu.

Krst obnovujú každý rok. Hoci poznajú slová, ktorými nám Ježiš Kristus nariadil vysluhovať sviatosť krstu, nerobia si zvláštnych škrupúl, keď ich zmenia a nahradia inými, takže človek má veľmi vážny dôvod pochybovať o platnosti ich krstu. Dávajú niekoľko mien svätých z rímskeho martyrologia, ale často si najdú iné: spomeniem niektoré s vysvetlením. Zama la Kota,

život pravdy; Za silas, život Trojice; Sebat
Loaab, Sláva Otca; Gebrama Nifez Kedus, otrok
Ducha svätého; Angulari, Evanjelista; Tekla Ma-
ria, kvetina Marie; Alfa Christos, Kristove ústa,
Amde Jesus, Ježišov stĺp; Asca Georgis, kosť sv.
Juraja; Sena Gabriel, historia svätého Gabriela.«

Nepovedali sme, že Abesínčania sú najnábo-
ženskejším národom na svete? Opravdu by ním
boli, keby ich bola pravá viera zachránila od
mravného úpadku a od otroctva, do ktorého
vhupli za vlády kahirských patriarchov a za trva-
nia schizmy. Keby boli ponechaní sami na seba,
ľahko by sa vrátili k Rímu, ba mnohí aj myslia,
že abuna poslaný kahirským patriarchom je vo
spojení s pápežom.

Spásou celého národa by bol návrat do rímskej
Cirkvi. Prvý pokus učinil abesinský vládár na
koncile Florentinskom, ale bez výsledku; abe-
sínski králi mnohokrát sa chceli vymaniť z po-
tupného a smutného vplyvu koptického patriar-
chu. Ich snahy však zakaždým boly zmarené
mocným odporom Abuna, Kasis a mníchov. Títo
v 17. stor. vyvolali vyhnanie Portugalčanov, vy-
povedanie pátrov Jezuitov a úplné zničenie ka-
tolíckeho kultu v tejto zemi.

Z franc. preložil M. J. M.

IV. O možnosti

1. *Trídění úkonů našeho chápání.*

Jak se tážeme.

Abych dal svému předmětu všechnu jasnost, již se mi zdá schopným, rozdělím úkony našeho chápání ve dvě třídy: v úkony spekulativní (theoretické) a v úkony praktické. Jmenuji spekulativními ty, jež se zastavují u poznání, a praktickými ty, jež vedou k činnosti nebo ji určují.

Když běží prostě o poznání něčeho, můžeme činiti tyto otázky: 1° jest tato věc možná nebo není? 2° jest nebo není? 3° jaká jest její povaha? jaké jsou její vlastnosti, její vztahy? Pravidla, jimiž možno rozřešiti jasně tyto tři otázky, objímají vše to, co se vztahuje k vědě spekulativní.

V každé činnosti jest zřejmo, že si určujeme nějaký cíl. Odtud otázky: 1° Jaký jest tento cíl? 2° Kterak lze ho nejlépe dosáhnouti?

Prosím snažně čtenáře, aby věnoval pozornost rozdělením, jež předcházejí, a by

si je zapamatoval. Usnadní mu porozumění toho, co bude následovati, a budou mu velmi nápomocny při pořádání myšlenek.

2. *Možné a nemožné. Třídění.*

Možnost. Idea obsažená v tomto slově jest souvztažná s ideou *nemožnosti*. Vskutku, tvrzení jedné uzavírá v sobě i negaci druhé.

Slova možnost a nemožnost vyjadřují ideje rozdílné, podle toho, zda je aplikujeme na věci o sobě nebo jenom na příčinu, která je může vyvoditi. Přes to tyto ideje mají velmi důvěrné vztahy, jak brzy uvidíme. Pozorované se zřetelem na bytí, neodvisle k jakékoliv příčině, možnost a nemožnost se jmenují vnitřními. Přijímají jméno vnějších, když běží o příčinu. Přes jednoduchost, zřejmou jasnost této definice, abychom pojali smysl její úplna, jest nevyhnutelno, abyste mne sledovali v různých tříděních, jež hodlám vyložiti v následujících paragrafech.

Podivíte se snad, že jsme definovali *ne-*

možné dříve než jsme definovali *možnost*. Ale trochu uvažujte a uvidíte, že tato metoda jest logická. Slovo *nemožnost*, ač má smysl negativní, nepředstavuje méně ideu kladnou, ideu kontradikce mezi věcmi, abychom tak řekli, výluky, opposice, zápasu; takže když tato kontradikce zmizí, chápeme *možnost*. Odtud tyto způsoby mluvy; Je to možné, protože se tomu nic *ne*příčí (protože se proti tomu nic nestaví), protože není *kontradikce*. Ať už jakkoliv, poznání nemožného dává poznání možného *et vice versa*.

Někteří filosofové rozeznávají tři druhy nemožností: nemožnost *metafysickou*, *fysickou* a *morální*. Přijmu za své toto rozdělení, ale připojím k němu novou kapitolu: *nemožnost zdravého rozumu*. Uvidíme později, oč se při tom opírám. Snad by bylo lépe nazvati nemožnost metafysickou nemožností *absolutní*; nemožnost fysickou nemožností *přirozenou*, a nemožnost morální nemožností *obyčejnou*.

3. V čem záleží nemožnost metafysická neboli absolutní.

Nemožnost metafysická neboli absolutní jest ta, jež tkví v samé podstatě věci; jinými slovy, to neb ono jest naprosto nemožno, když jsoucnost toho měla by v zápětí takovouto nesmyslnost: zároveň býti a nebýti. Trojúhelný kruh jest naprostou nemožností, protože by zároveň to kruh byl a nebyl; protože by byl a nebyl trojúhelník. Pět rovná se šesti, toť nemožnost naprostá, protože pak by pět bylo i nebylo pět. Hřích ctnostný jest naprostou nemožností, protože by byl a nebyl by hříchem, atd.

4. Naprostá nemožnost a božská všemohoucnost.

Co jest naprosto nemožné, nijak by nemohlo býti. Když pravíme, že Bůh jest všemohoucí, nerozumíme tím nikterak, že by bylo v jeho moci uskutečniti nesmyslnost. Jsoucnost a nejsoucnost světa zároveň, jsoucnost a nejsoucnost Boha, hřích a ctnost

a jiné nesouvislosti tohoto druhu, nemohou zřejmě spadati do činnosti všemohoucnosti. Jak to velmi důmyslně poznamenal svatý Tomáš, třeba říci, že tyto věci nemohou býti učiněny, nikoliv že Bůh jich nemůže učiniti. Z toho následuje, že naprostá vniterná nemožnost má v zápětí rovněž naprostou nemožnost; totiž že žádná příčina nemůže vyvoditi to, co samo sebou jest naprosto nemožno.

5. Absolutní nemožnost a dogmata.

Tvrzení naprosté nemožnosti zahrnuje dokonale jasnou ideu výrazů, o nichž usuzujeme, že jsou kontradiktorické. Prohlašovali některou věc za nemožnou už proto, že jí nemůžeme pochopiti, to znamená přiznávají se jak k pýše tak k nemohoucnosti našeho rozumu. Vzpomeňme při této příležitosti bláznovství těch, kdož odvrhují jistá tajemství křesťanství, dovozující jejich domnělou nemožnost. Dogma Trojice, dogma Vtělení jsou jistotně nad slabý um člověka; ale co můžeme z naší nemohouc-

nosti (impotence) usuzovati? Bůh trojjedinný; táž přirozenost a tři rozdílné osoby, jak je to možno? Nevím, ale moje nevědomost nedává mi práva usouditi, že jest tu kontradikce. Pochopili jsme třebaš, dříve než o tom něco pronášíme, co to jest tato přirozenost, co to jsou osoby v Bohu? nikoliv; a když chci použiti svého ducha na věc samu, narážím na neznámo. Co víme o tajemstvích Božství? Víra jest zkouškou, ale též dovršením rozumu; patří to k jeho dobrotě i k jeho moudrosti, že Bůh nechtěl odkliditi zcela přehradu, jež odlučuje tento smrtelný život od okeánu světla a pravdy.

6. *Fysická čili přirozená nemožnost.*

Fysická čili přirozená (přírodní) nemožnost nastává, když by bylo něco v odporu se zákony přírody. Jest přirozeně nemožno, aby kámen, nechaný volně ve vzduchu, se tam udržel; aby voda, ponechaná sobě, nedostávala se do své hladiny; aby těleso, ponořené do tekutiny menší hutnosti, se neponořilo; aby se slunce zastavilo ve svém

běhu, atd. . . , protože zákony přírody předpisují pád těles, protože voda vyžaduje hladinu, atd. - Bůh, který zřídil tyto zákony, může je zastaviti; člověk to nemůže. Co jest přirozeně možno Bohu, není nikterak možno tvorou.

7. Jak třeba usuzovati o věci přirozeně nemožné.

Můžeme tvrditi, že to neb ono jest přirozeně nemožné, když víme, že jest zákon, který se přičí, aby se ta věc stala skutkem, a že tato oposice není rušena nebo neutralisována jiným zákonem. Jest zákonem přírody, aby člověk, nemající na čem spočívat, byl přitahován k zemi, protože jest těžší než vzduch; ale jest jiný zákon, podle něhož těleso, utvořené z různých částí a poměrně celkem méně těžké než prostředí, v němž jest ponořeno, se v něm udržuje zavěšeno, nebo vystupuje, i když některá jeho část by byla těžší než okolní vzduch. Tak člověk, sedící ve vzducholodi, vhodně k tomu sestrojené, vystupuje do vzduchu, a zjev

ten jest dokonale ve shodě se zákony přírody. Jistí hmyzové jsou tak malí, že jejich obrazu již sítnice našeho oka nevnímá, ale na základě zákonů, jimž jest světlo podrobeno, směr světelných paprsků může se přizpůsobiti pomocí mikroskopické čočky, že tyto paprsky, vyšedší z pramalounkého předmětu, rozstoupí se při styku se sítnicí, a vyznačí tam obraz mnohem větší než skutečnost; takto nebude přirozeně nemožno, aby jisté bytosti, nepostihnutelné prostému oku, nejevily se našemu pohledu za pomoci drobnohledu ve značných rozměrech.

Z těchto pozorování vidíme, jak na tom záleží neprohlašovati leda až po zralém prozkoumání a uvážení přirozenou nemožnost toho neb onoho zjevu. Příroda jest podivuhodně mocná a většina jejích tajů jest nám neznáma. Kdyby se bylo řeklo v patnáctém století, že přijde doba, kdy pomocí trošky stlačené páry cestující budou projížděti za hodinu vzdálenost, na kterou by v oněch dobách potřebovali více než den,

tento fakt byl by prohlášen *přirozeně* nemožným; a přece dítě, jež cestuje dnes na kolejnicích železné dráhy, chápe, že jest unášeno ve svém prudkém běhu čistě přirozenými činiteli. Kdo ví, jaké budou objevy budoucnosti a vzhled světa za šest století? A přece varuji, připouštějme jen zdrženlivě jsoucnost zjevů neobyčejných, a neoddávejme se nerozvázně zlatým snům. Ale chraňme se též prohlašovati nemožným nebo nesmyslným, co šťastný objev může zítra uvéstí ve skutek.

8. *Řešení nesnáz se zázraky.*

Z těchto pozorování zdá se vyplývati jedna nesnáz, již vyzdvihli nevěřící. Vizte ji tuto v celé její síle: „Zjevy, jež jmenujeme zázraky, jsou způsobeny příčinami neznámými, ale přirozenými; nedokazují tedy nikterak božský zásah, a tudíž nedotvrzují v ničem pravdu křesťanského náboženství.“ Posoudíte, zda jsme ji rozřešili.

Člověk neznámého původu, člověk bez literárního vzdělání, ztracený v davu, nema-

jící k tomu, aby na sebe přivábil zraky lidí, naprosto nic, nemající místa, kde by hlavu položil, a člověk ten se představí svému národu, přinášeje mu nauku tak novou, jak jest vznešená. Žádají ho, aby jim podal důkazy svého poslání; podává je. K slovu jeho slepí vidí; hluchí slyší; jazyk němých se rozvazuje; chromí chodí; nejzastaralejší neduhy pojednou mizí; ti, kdo již již skonávají, ti, kdož jsou již nesení k hrobu, ti vstávají ze svých rakví; ti, kdo sestoupili již před několika dny do své hrobky, kdo šíří kolem sebe otravné výpary smrti, vstávají zamotáni do svého prostěradla, a vycházejí z hrobu, poslušni jsouce hlasu, který praví: Vstaň! Takový jest soubor fakt. Opovází se který přírodozpytec tvrditi, že zjevy ty se daly působením skrytých přírodních zákonů? Smí někdo viniti z neopatrnosti a lehkověrnosti křesťany, kteří uvěřili, že takové zázraky nemohly se díti bez božského zásahu? Věříte, že časem se najde tajemství křísiti mrtvé, a nikoliv pomocí vědy, ale na zavolání hlasu, který poroučí?

Má sejmutí bělma co činiti s náhlým otevřením očí slepého od narození? - Podobají se postupy, jichž používáme, abychom některému ochrnutému údu vrátili pohyb, tomuto: „*Vstaň, vezmi lože své a jdi do příbytku svého?*” Dají kdy hydrostatické a hydraulické vědy lidskému slovu moc utišovati zuřivost vln, přinutí je kdy, aby se prostřely pokojné pod nohama člověka, který kráčí po jejich vrcholcích jako král po kobercích se stříbrnými třásněmi?

Eh! co ještě říci, jestliže k tomuto velikolepému svědectví připojí se splněná proroctví, svatost života bez poskvrny, povýšenost nauky a čistota morálky; konečně oběť života, hrdinná smrt v mukách a potupách; totéž učení, hláсанé beze změny až do konce s jasností, mírností plnou velebnosti; - až do posledního dechu, který se vyřine v těchto slovech, zanechaných zemi: Láska a odpuštění?

Nikoliv, ať se nám již nemluví o skrytých zákonech, o zjevných nemožnostech; nechť se již nestaví proti zřejmosti to bláz-

nivé slovo: „Kdož ví, jak to bylo!” Nesnázi tohoto druhu, rozumné, kdyby šlo o jeden fakt osamocený, temný, schopný různých výkladů, nejen že chybí základ, když se z ní činí námítka křesťanství, ale útočí i na zdravý rozum.

9. Nemožnost morální nebo obyčejná.

Morální nebo obyčejná nemožnost může se definovati takto: to, co jest v protivě s pravidelným během událostí. Tato definice jest schopna četných výkladů. Vskutku, idea, *obyčejný běh* věcí, jest tak pružná, lze ji aplikovati na předměty tak různé, že obecně nedovedli bychom o ní říci nic, leda to, že jest jen málo užitečná pro život. Tato nemožnost ostatně nemá žádného vztahu k oběma nemožnostem, absolutní a přirozené; věc morálně nemožná nepřestává býti možnou absolutně a přirozeně.

Poskytneme jasnou a prostou ideu o obyčejné nemožnosti, řkouce, že některý fakt jest nemožný tím, když v pravidelném běhu věcí tento fakt se děje velmi zřídka

nebo nikdy. Vidím některou velkou osobnost, jejíž jméno a tituly jsou ve všech ústech, a již se prokazuje čest, povinná její hodnosti. Jest morálně nemožno, aby jméno to bylo nepravé, aby osobnost ta byla nějakým podvodníkem. - A přece někdy se i tu klameme.

Dodejme, že morální nemožnost může zmizeti zásahem nějaké neobyčejné nebo nepředvídané příčiny, jež mění běh událostí. Příklad: Jakýsi důstojník od píky, velící hrstce vojáků, pouští se do daleké země; přistane na březích neznámých; prostírá se před ním nesmírná pevnina, zalidněná několika miliony obyvatel. Spálí své lodě a praví: Vpřed! - Kam jde? - Dobyti šírá království s několika vojáky. - Toť nemožno! Tento dobrodruh jest blázen! - Jen pozor! jeho šílenství jest šílenstvím heroismu a genia. Nemožnost se stává historickou událostí. Dobrodruh ten se jmenuje Ferdinand Cortez a jeho šílenství dává Španělsku nový svět.

*10. Nemožnost zdravého rozumu nevhodně
matená s nemožností morální.*

Toto slovo nemožnost morální má někdy velmi rozdílný smysl od toho, který jsme mu až dosavad dávali. Jsou nemožná fakta, jejichž naprostou nebo přirozenou nemožnost tvrditi nemůžeme; a přece jsme tolik jisti, že jsou neuskutečnitelna, že ani nemožnost přirozená ani sama absolutní nemožnost nedovedla by v nás vyvoditi úplnější jistotu. Jistý člověk vložil do osudí velký počet tiskařských liter, jež si budeme mysliti v podobě krychlové, aby byla stejná pravděpodobnost, že padnou, když jimi vrhneme, a postaví se na některou stranu. Smíchá je, protřepe jimi několikrát, a konečně je vrhne. Jest možno, aby ve svém pádu tyto litery složily vypravování o Didoně? Nikoliv, odpoví ihned každý člověk zdravého rozumu. Doufati, že se tak stane, bylo by šílenstvím. Jsme tak silně přesvědčeni o nemožnosti faktu toho, že kdyby náš život byl vsazen na náhodu tohoto druhu, nebyli bychom schopni nic v tom zaříditi.

Všimněme si, že není tu ani nemožnost metafysická, ani nemožnost absolutní, protože není mezi tiskařskými literkami žádného podstatného odporu, aby se nemohly usaditi žádoucím způsobem. Vskutku, sazeč by je ve chvíli v tom pořádku rozesadil, a to hravě. Žádný zákon přírody se nepřící tomu, aby tyto literky nepadly na tu neb onu stranu, tak vedle sebe, aby neutvořily rozumný řádek; přirozená nemožnost nemá tu co dělati. Jest tedy nemožnost jiného řádu, která nemá nic společného s dvěma prvními, a liší se rovněž od té, již jsme jmenovali nemožností morální, už proto, že jest mimo pravidelný běh událostí. Nazýváme ji nemožností zdravého rozumu.

Nauka o pravděpodobnostech a nauka o kombinacích zřejmě ukazují tuto nemožnost, měříce, abychom tak řekli, nesmírnou vzdálenost, jež odlučuje možnost některého zjevu od jeho realizace. Stvořitel přírody nechtěl, aby bylo o jistých přesvědčeních svrchované důležitosti rozumováno. Co lidí v tomto případě bylo by

o ně připraveno! Právě proto dal nám je ve formě pudu. Marně budete usilovati o to, abyste je poráželi. - Snad nedovedou někteří odpověditi vždy na vaše sofismata; ale ti, jež jste umlčeli svou mluvčí obratností, řeknou sami u sebe, pokyvující nad vámi soucitně hlavou: „Chudák! Ten to má v hlavě zmotáno! jak připustiti takové nesmysly!”

Když příroda mluví v hloubce naší duše hlasem tak jasným, tak velitelským, bylo by šílenstvím ho neslyšeti. Toliko někteří lidé, kteří si dávají říkati filosofové, tvrdošíjně se propůjčují této nevděčné drtině s rozumem a schválně neslyší. Zapomínají, že není filosofie vně zdravého smyslu, a že absurdno jest prazvláštní cestou, aby se došlo k moudrosti.¹

¹ Rekl jsem, že nauka o pravděpodobnostech, spolu s naukou o kombinacích, ukazuje zřejmost nemožnosti, již jmenujeme nemožností zdravého rozumu, měříc, abychom tak řekli, nesmírnou vzdálenost, jež odděluje možnost některého faktu

Nitra.

To nejkrásnější na památných místech je, že jsou tajemná. Historie téměř nic o nich neví. Ale velmi mnoho o nich *tuší*. Dokumentace - její nejúčinnější zbraň - je téměř ztracena - nebo je takového rázu, že se dá z ní vyvodit všechno, co kdo chce : a přece, vlákno pravdy přepodivným shlukem fakt míří k jednomu místu, k jednomu ohnisku.

Takovým památným místem je Nitra. Pro Slovensko nejpamátnějším.

Město - jako všechna místa na světě - má dvojí tvář: viditelnou a neviditelnou. Jsou věci, které může vidět každý, otevře-li trochu oči.

Kdo přichází do města poprvé, *nepřipraven*, a má zálibu v jižní krajině, dostává dojmy malebné. Zde se mu naráz podivně slučuje cosi vysloveně románského, teplého, lehkého - s těžkou melancholií krajiny, která *přechází* svými pahrbky a obzory do Severu. Jižní scenerii je úpatí Zobora, pokryté vinicemi - řeka Nitra, klidně tekoucí rovinou k jihu, vlnící se v křivkách jako rozevlátá stuha. Trh, zaplavovaný blízkým venkovem, ukazuje dary této

přírody: hrozny, melouny, broskve - nádhernou zeleň papriky, skromnou hněd kaštanů, které došly až po tuto hranici.

Večerní ruch na ulicích, když ulehlo teplo dne, jako ve všech jižních městech.

Teplý podzim, s krásně zrajícími listy osyk, dubů, bříz, buků, habrů - vystupujících po vršcích blízkého okolí.

Venkov a město stále se tu stýkají: obchodem - živým - i prouděním mládeže do škol, ulice jsou ve středu města téměř překrveny. Ale jsou místa, jako *horní město*, kde nevidět téměř člověka, a přece je tu klid jen zdánlivě mrtvý. Biskupské sídlo vyvolalo k životu kulturu za *zdi* klášterů, seminářů, škol.

Město ovládají dva vrcholy. Základní siluetu mu dává *biskupský hrad* s katedrálou, s částí zachovaných hradeb. Vystupuje ostře z roviny do značné výšky a rokokovou cibulkou katedrálního kostela skřížem na vrcholu uzavírá prostor do výšky. To je nejstarší ohnisko města - kdysi sídlo Privino, místo prvního křesťanského chrámu slovenského.

Sejdeme-li podhradím na *Sihot'* - ostrov vytvořený řekou Nitrou a mlýnským náhonem - jsme v nejkouzelnější blízkosti hradu. Právě jako doby a lidé,

tak i architektura vyžaduje jisté vzdálenosti, aby byla srozumitelná. Vzdálenost nesmí být přílišná, mají-li se nám projevit podstatné funkce věcí. Ale je nutná - a to činí historii tak poutavou. Na nitranské Sihoti možno se dobře nadýchat základních prvků města: zrak letí po strmém ostrohu skalním, odpočívá na gotické kostře kathedrály, tak výrazně se odtud rýsující - na temném zdivu biskupského hradu - na světlých přístavbách barokních a rokokových, které nejnovější renovace silně zdůraznila.

Novější části města ze Sihotě nevidět. Rozvinuly se nepravidelně směrem ke Kalvarii, druhému opěrnému bodu Nitry - nižšímu a tvrdě vystupujícím nad krajinskou nemocnicí. Je to poutní místo mariánské a k jeho kráse patří živý proud poutníků a procesí, když holý vrch s kaplemi křížové cesty promění se v zahradu barev a lidských tváří. Moderní klášterní budova Verbistů vyčnívá nad jednoduchým barokním poutním kostelem, který nikdy nemůže stačit poutníkům.

Pod Kalvarií jsou nově vyrostlé části města - nepravidelně a neúměrně se kupící budovy letiště, nemocnice, kasáren, nádraží, sedrie s vězením, hotelů - i továrenské komíny na hlavní třídě.

- - - - -

Vzhlížím ze Sihotě vzhůru k biskupskému hradu. Je sluneční dopoledne. Babí léto zlatým závojem podzimního oparu klade své stříbřité nitky od stromu k stromu a vlaje jejich bílými hedvábnými konci. Několik malých dětí si hraje v písku. V klidu a tichu rána vystupuje nyní *historie* - druhá, neviditelná tvář Nitry. Je rozrušující. Tato místa viděla velké osobnosti a velké události dějin.

Privina, sídelní kníže nitranský, *slovenský* panovník, přechází v záhadné silhuetě. Je to *stavitel chrámů*, jako svatý Leopold, a měl by se vyobrazovati jako tento s chrámcem v náručí mocných dlaní. Historie ví o něm jen tolik . . . Domnívá se, že první křesťanský kostel v Nitře stavěl jako pohan. Je zapsáno asi dvacetsedm chrámů, které dal stavět v Panonii. Zvláštní záliba, která se dá vykládat nejrůznějším způsobem ve smyslu politickém - ale která ve smyslu duchovním ukazuje orlí spár ducha: ta kamenná kultura měla intenzivní vnitřní důvody. Věže chrámů zdvihaly zemi k nebesům. Můžeme si je představit, ty staré kostely, na zřícenině kostela v Klíži, která zůstala nedotčena a ukazuje i původní netknuté zdivo, i původní oltář a masivní věž, objímající sevřeně průčelím kostelní loď. Takové byly asi kostely Privinovy: dávaly počátky *řádu ducha* nad řádem přírody, formovaly,

pořádaly chaos pohanství. Slovenský kníže klade zde, v Nitře, první základy tomu, z čeho země nikdy nepřestala růst, čím dýchá. Odtud to vychází.

Myslím na malý chrám Pribinův vedle kathedrály, kde pro mne hovoří každý kámen nezapomenutelnou řečí. Nechtějme nikdy oddělovat hmotu od ducha, hledáme-li pravdu dějin. Ty staré formy jsou nejen značkami - jsou *řečišti* - kudy procházely vnitřní proudy duše národa. Jako stolem v domácnosti pozdvihuje člověk zemi k své tělesné (hmotné) důstojnosti, tak chrámy (totiž oltářem) zemi pozdvihuje k své duchovní tužbě - k žízni výsosti. Jak jsou chrámy živé i touto hmotností! Nejen jako místa příbytku živého Boha, jako sdílení Boží řeči. Drtí strašné věci, a vím dobře, *jak* je mohou rozdrtit.

Tu stála noha svatého Cyrila a Metoděje. Nositelé ducha - první vojáci slovanské kultury křesťanské - první tvůrcové jejího řádu . . . Život je tak podivný, že největší podíl na zrození ducha národa dal cizincům, kteří přicházejí z kulturního Řecka a velkolepého prostředí byzantského dvora - do pralesů, mezi barbary a pohany, aby tu vyoralí světelnou brázdu na věky věkův. Ustaviční poutníci, tito svatí bratři. Jeden byl *filosof*, druhý státník - vladař - když přišli poprvé do Velké Mo-

ravy za svým posláním. Svatý Cyril přinášel *písmo* a knihy - svatému Metodějovi bylo nést břímě vytvoření církevní správy těchto zemí. Bylo třeba i filosofického i praktického ducha dvou velkých mužů, kteří pochopili, že věci trvalé rostou ze *svých podmínek* a že třeba stavět kulturu národa od jeho řeči, od jeho písma, jako od jeho individuality. Ale co přinášeli nad to, a čím zabezpečili trvání svého díla, byla *svatost* - naprosté položení se v ruce Boha. Jen světci znají strašnou sílu oběti. Tudy šla dobrodružná postava velkomoravského knížete Svatopluka, který jako politický přívrženec západní kultury, přicházející z Němec, přivádí do Nitry biskupa Vichinga z Bavor. Zápas Vichingův s arcibiskupem Metodějem byl zápasem dvou světů: oficiální, řekli bychom komisi společnosti křesťanské, reprezentované dvorem a „muži zákona“ - proti Metodějovi, který tvoří z *milosti Boží* na nepřeorané půdě slovenské země.

Tvoří z toho, *co je*: kope skutečné základy, dává opravdové počátky. Má proti sobě mocnou „vládní“ společnost, opřenu o německé hierarchy církevní. Proti takové přesile tvoří svoji zdánlivě primitivní a zdánlivě bezúčelnou práci na dobývání *národního* ducha.

Jak se smáli v Benátkách těmto dvěma Řekům

římští kněží při učené disputaci, když svatý Cyril obhajoval právo Slovanů, aby mluvili s Bohem vlastní řečí! „Známe jen tři jazyky, v kterých je dovoleno slavit Boha: hebrejský, řecký a latinský.“ Smáli se svatému Cyrilovi, že sestavil slovanské písmo, „které nevynašli ani apoštolové, ani římský otec, ani svatý Řehoř, ani svatý Jeroným, ani svatý Augustin.“ Čtete panonsko-moravské legendy o sv. Cyrilovi a Metodějovi a otevře se vám tajemství Nitry!

Věčná nenávist proti všem tvůrčím vanům ducha. Pohrdání vším, co neběželo po vyjeté cestě zákoníků, kteří „sami nevcházejí, ale druhým zabrahňují, aby vešli“.

Tím se začínají dějiny země...

Neznáme místo, kde byl svatý Metoděj pochován. Mohla by to být Nitra, byla-li jeho sídelním arcibiskupským místem - ale historie nemůže nám již říci ničeho. Zdvihá zde jeho postavu do výšky, již málo co se vyrovná. Zde se začalo. Zde můžeme slyšet všechno v mocném hukotu časů, a jak věcem ducha bude vždy zápolit s přesilou zdánlivě beznadějnou.

Když chtěli němečtí kněží vyhnat Metoděje falešným listem papežovým (Jana VIII.), mohl se opřít o pravý list, který klade pečeť na jeho dílo: „Bratr

náš Metoděj svatý a pravověrný je a apoštolské dílo koná, a v rukách jeho jsou od Boha i od apoštolské Stolicе všechny slovanské krajiny. Koho prokleje, nechť je proklatý, a koho posvěti, nechť je posvěcený." Tak čteme ještě v legendě Panonsko-moravské.

V slovech papežových je vyjádřeno všechno, co nese duchovní podobu putujícího Soluňana: misionář, zakladatel, tvůrce jednoty, pastýř, který vskutku *spravuje* svůj úděl, vládne nad svěřenými dušemi, apoštol Slovanů - klade svůj svatý život do služby národa v očích jeho - Byzantince - jistě chudého, takže vůbec z první své služby státnické nevychází a zanechav místodržitelství v pozemské Macedonii, přijal místodržitelství Krále nebes v zemi evangelicky chudých duchem.

Svatý Metoděj a svatý Cyril dali těmto místům posvěcení, jež přetrvalo věky, a zachycujeme jeho jasný hlas v hluku doby, která marně se namáhá o zradu ducha. Duše slovenského národa žije stále z tohoto odkazu: zem žije, zem mluví, zem zpívá stále z něho.

Nitra, 9. října 1935.

M. Constantin-Weyer

Velebnost Vézelaye

Velebnost Vézelaye! Vrcholem Víry a velikého Umění jest tato pevnost modlitby, usazená na hranicích žulového massivu a už skorem od něho odloučená oním zvučícím údolím, z něhož vystupuje věčná hymna a věčná žaloba práce.

Jakmile jste minuli Pierre-Perthuies, obklopí vás poklid, jehož vůbec nezná mlčenlivá bouře hor... Od tohoto oblouku, vrženého jakoby jedním máchnutím paže s jednoho břehu Cure na druhý, obrátíte se k modré křivce ještě zahrazené strmými skalami, kde však řeka zatím už nechává se uklidniti a popřává si času, by do syta užila stínu nějakého mračna nebo jasu azurného pruhu... Od této chvíle jest to jakoby nějaké loučení s romantickou tragedií lesů a skal... Až do Saint-Père putujete mezi dvěma vlnitými proudy pahorků téměř rovnoběžnými. V Saint-Père nejrozmarnější gotika vás omotá něžností takřka ženskou. Neznámý stavitel zbudoval tento prolamovaný portál, ta lomená klenutí, tu obloukovou římsu, oplétanou révovím a hrozny, tyto tryloby, ty žebrované klenby, tu nádhernou růžici, ta

průčelí s pilíři a tuto loď, jejíž cípaté klenby od-
vážně sedí na slabých podpěrách. Jeho dílo mlu-
ví o spanilosti. Jest písní a to písní ke cti svaté
Panny. Marně Girard Roussillonský zasvětil tento
klášter řeholnic svatým Petru a Pavlu: cítíte, že
tyto jeptišky se zde oddaly svaté Panně a pak
oné dojmavé a kající hříšnici Marii Magdaleně.
Klášter, spálený Normany, už nestál, když ny-
nější chrám byl budován. Ale do jista tam zůsta-
ly věčné modlitby oněch mystických dívek. Jedi-
ně duch ženy jest s to zlahodniti přísnou modlit-
bu půvabem tak hudebným.

A přepůvabná! Přespanilá! Magdaleno Vézelay-
ská, ty, která jsi hymnou! Nikoliv písní! Jak
rychle jsem pro tebe zapomněl na tento chrám,
jejž jsem považoval za drahocenný! Ne! Ty nijak
nejsi basilikou Hříšnice! Ty mluvíš o něčem čist-
ším! O čemsi, čeho ženy neznají!

Už když jsme minuli zatačku, žasli jsme nad
touto harmonickou massou. Člověk nevěděl ani
je-li basilika vysoká, ani je-li rozsáhlá. Krása
souladu zahladila všecku mathematickou zvěda-
vost. Ah! Ano! Saint-Père, právě v tu chvíli a
křehký hlas jeptišek! Kdo by zde necítil onu
vzdušnou solidnost, sestru vážného a dokonalé-
ho církevního chorálu!

Ano, blížili jsme se beze spěchu, jati už úctou

k této jasné bělosti, již slunce lehce pozlacovalo.

Vzdálené hory, zamžené a splynuté v jedno, stály na svém místě, které jest místem skvělé a přece pokorné pozemské zdooby. Neboť taková byla mohutnost opatství, že v nás vzbuzovalo pocit nepoznatelného, a vyrůstal a mohutněl před námi pavlán (de la Cordelle), s něhož svatý Bernard hlásal druhou křížovou výpravu.

Není to ještě Mlčení, nýbrž toliko cesta, která k němu vede. Kdo by mluvil? Přicházejí ony zmatené myšlenky, které se člověk pokouší spořádati. A marně! Jak člověk cítí, že trochu pokory by ho zachránilo, nahradíc Věrou toto rozumování, které mu uniká. Tento zápas, z něhož byť i nepřemožen, člověk vychází potlučen a pohmožděn! Andělskost Vézelaye v tomto boji, jež s ním svádí lidský rozum!

★

Ten výstup ve Vézelayi! Třeba se vytrhnouti tolika domům, které byste měli rádi! Vypínáte se v stínu i na světle, netrpělivi dostati se k celé té velebnosti . . . A jak se často stává, jste s počátku zklamáni.

. . . Není to však, že byste se přestali podivovati, nýbrž basilika, podpírána jedině horizontem, nemá u sebe vůbec onoho okolí, které tvoří řebřík.

Zachovává svou vznešenost. Jenže tato vznešenost jest vám s počátku nepřístupná.

Tu vás zaujmou ony tři půlkruhové portály. Prostřední, rozdělený piliřem, který jest možná pochybnou fantasií Viollet-le Duca¹⁾). A druhé dva prosté a massivní. Tympanon trpí tíhou předělávek. Jeho kámen se nepokryl onou podivuhodnou patinou let. Ba ani slunce mu nedodává onoho opravdového věkovitého života. Bělá se ve světle. Původní kameny starobylého kollegiálního chrámu se naproti tomu zlatí vším bohatstvím věků.

★

Třeba vejíti branami průčelními. Jste zde v této předsíni, právě tak římské jako románské. *Atrium!* Co poutníků svaté Magdaleny tam uléhlo na kámen, zahaleno svými mokkými plášti. Vrata chrámu jsou ještě zavřená. A za nimi tajemná přitažlivost. Jako byste byli slyšeli ztlumené hudebné hlasy, které zpívaly žalmy matutina.

A tu náhle se otevrou ony tři portály s oblouky opletenými věncovím. Pod apokalyptickým nadvěřím, pod liturgickým tympanem, mohutný

---

¹⁾ Viollet-le Duc, architekt franc., který provedl opravu opatství.

přiliv líbezného světla vás zaplaví, vás roznítí!
Na okamžik zavřete oči . . . Otevřete je zase, a
toť úder.

Úder světla a volného prostoru! Útok výšky a
útok hloubky! To vše uskutečněno bez jakékoliv
subtilní umělosti, pouhou smělostí logiky! Saint-
Père? Modlitba mystických žen! Vézelay? Roz-
jímání rozhodných mnichů!

Málo sejde na těch událostech vytesaných v ka-
meni. A přece jen: ty hříčky takového Kaina,
který rozhrnuje větvoví, takové Evženie, která
poodhaluje záhyby své řízy, takového Absolona,
který zápasí se smrtí aneb i takového d'asa, kte-
rý šlape na hrud' nactiutrhače a rve mu kleštěmi
jazyk z úst. Hříčky jsem řekl? Ne, klamal jsem
se: sarkastický realismus, to by byl pravý výraz.
Opora mnichům, aby se rozjímáním oprostili od
pozemských marností.

Marnost nad marnost! Všechno jest marnost!

Ale pokojný Jas svrchovaně ovládá tuto připo-
mínku drobností. Umění sochařovo jest zde zby-
tečné. Velikost stavitelského díla jest tak mocná,
že detaily, které jinde by byly krásné, mizí za-
hlazeny mohutností celku.

Takový Saint-Père — pozdější Vézelaye —

změkčuje modlitbu. Jeho mysticismus má v sobě jakousi mravní a intelektuální smyslnost, která pozdvihuje duši, aniž ji oprostila. Ale svatá Magdalena Vézelayská! Kdo by nezakusil na tomto místě transcendentního a rozhodného úsilí oprostiti se? A té logiky, která vás vyvyšuje nad všechn lidský rozum!

★

A tak jsem cítil, že jsem zajat, sveden, přemožen a dobyt. Jsou taková pokoření, která pýcha přijímá s radostí. Bylo mi zapotřebí ujistiti se, že můj rozum není neomylný, toužil jsem věděti, že prchavý zápal Myšlenky svrchovaně ovládá i nejtrvalejší křeče Hmoty. Nikde jsem necítil lépe splněnu tuto potřebu a tuto touhu nežli ve Vézelayi.

Z franč. přeložil F. Pastor.

Motiv z e s k u l p t u r V é z e l a y e .

DOBA A LIDÉ.

»Moderní vymoženosti« stávají se rdousícími nástroji. Pozoruji, že *radio-aparáty* rdousí lidem ticho, v němž snad ještě zbývala nějaká naděje pro jejich usebrání. Úřednice vrací se z kanceláře po osmihodinové pracovní době. Jakmile přibouchne dveře svého bytu, otevírá aparát, a protože mechanismy jsou tak pohodlné, aparát hraje, když si vaří večeři, omývá nádobí, bez jakéhokoli jejího úsilí. Je to na proud, a proud, když se pustí, běží. Odtud běžné a všední stávají se synonymy. Také je jistý strašný mechanismus v slově, které z aparátu zvučí: bez myšlenkové vazby, pêle-mêle, odrhovačky, symfonický koncert, zemědělský rozhlas, školský, dělnický atd. *rozhlas* . . . slovo běží a zvuky je zaměňují s příšernou setrvačností.

Jindy byl člověk aspoň po několik chvil svého denního života sám, a dnes už ani tuto samotu nepřipouští. Ráno začíná *rytmickým tělocvikem* při hudbě, ráno, v němž všechny naše nejlepší síly a vzněty mají být nabídnuty Tvůrci. — — Duchovní životospráva moderních lidí dospívá hranic své propasti. Při tom lidé si neuvědomují, že všechn tento útok na duši je souběžně útokem na jejich *nervy*, které by musely být z drátů, aby je nepotrhalo tolik drápků. Až mne mrazí při pomyšlení na tento stav duši slepých, nic nevidících, jak celé peklo drobných hlodavců dere se jim pozvolna do bytu.

★ ★ ★

Papír. Ačkoliv papír je drahý a někdy skoro nedosažitelný pro dobré záměry, nedosažitelný pro *službu* myšlenky nebo krásy, brodíme se v něm jako v zátopách tam, kde nám *nic* nepřináší. Kolik papíru k pálení dodává nám pošta! Přichází pozvánka na jistou schůzi. Fascikl, v němž oko bloudí, hledajíc své *sousto*, ale marně. Má to 8 stran a dvojstránkovou přílohu, z níž zvíme, že spolek ten a ten dodá nám vyšší vzdělání, právnícké vědomosti a přidá ještě kurs o tom nebo onom, budeme-li se obtěžovat na ten neb onen konec Prahy, abychom se tam dívali na lidi a poslouchali jejich rozumy. Stane se. Přednáška začíná ve čtyři. Z domu se třeba vybrat ve tři hodiny, spojíme-li to s procházkou na čerstvém vzduchu, kterého je nutno dobře se nadýchat, než vstoupíme do místností zvaných spolkových, větraných velmi skoupě.

Sáleček je plný, a přece přednášející začíná o půl hodiny později, a lidé přicházejí ještě půl hodiny po začátku, takže než věc přijde do proudu, uplyne další hodina, pak tak zvaná debata, čili mlácení slámy naprázdno, trvá zase dobrou půlhodinku, a konečně vás zastaví dobří lidé a žádají si křesťansky vaší společnosti, čemuž neodpíráte, protože z proudu spolčování tak lehce nevyskočíte.

Facit: odcházíte ve tři hodiny z domu, vracíte se v deset večer, a kdyby nebylo jisté vnitřní žně z tohoto trhu marnosti, totiž pevné předsevzetí, že tam víckrát nepůjdete, byl by z toho zbyl jen ten — papír.

★ ★ ★

Myslím, že všeobecně se *spolčování* přeceňuje. Je lacinější než

práce o samotě, než vytrvalé »nesení břímě dne i horka«, kdy musíme každou věc stavět do tvrdé konfrontace vnitřní, kdy vskutku musíme *platit* a dobývat a namáhat se v potu tváře a v žízních na úhorech tohoto Vyhnanství. Lehkost a snadnost spolčování udržuje lidi v iluzi, že se postarali o jisté věci, o něž se ve skutečnosti *nepostarali*. Přednášející lehce přejímá za ně určité tíže života, je to salonní procházka, takový »vyšší kurs«.

Kněz z jisté nejvýznačnější periferie, kde mají mnoho »intelligentních katolíků«, mi řekl, že, bohužel, »*neznají katechismus*«, čímž chtěl říci, že náboženství, totiž křesťanství u nich vyhynulo.

★ ★ ★

Filmy jsou také pasti, a jaké! Jenže jejich záludnost je většinou *skrytá*. Někdy je mi oddechem dívat se na film hloupý, protože všechno je zřejmě špatné, nenakažlivé svojí ošklivostí, nebezpečné syrovostí látky, z níž bylo tvořeno. Ale chraňme se před hroby obilenými, před padělky umění, které se vydávají za vysoké a duchovní a nevím jaké!

Nejhůře jsou na tom t. zv. filmy náboženské, kde *námět* se považuje už za ospravedlnění. Viděla jsem dosud jen tři pravé náboženské filmy a to byly: Fairbanksův Zloděj bagdaský, Chaplinův Cirkus a vatikánský film Anno Santo. Ve všech těchto filmech jsou neomylné známky *pravosti*, o nichž bude třeba promluvit jindy — a každý z nich ji dokumentuje odlišně, čímž jsou vskutku jakoby školou dobrého filmového díla.

Teatrální film Golgotha, doporučovaný někde i v *kostelích!* (na př. v Zlatých Moravcích, před oltářem . . .), je typické seriové

zboží, jehož produkce se honosí vysokými čísly, ordinariátními doporučeními a vábením prostého lidu, film tak zvaný efektní, bombastický pojetím i technikou filmovou. Na štěstí lid to vše cítí a brzy jim dá vale.

* * *

Chtěla jsem slyšet jadrné *kázání*, i vypravila jsem se až za svatým Vincencem Ferarským, jehož *Výklad* na modlitbu Páně vydalo kdysi Dobré dílo ve Staré Říši na Moravě, a který je - žel! žel! - rozebrán.

V středověkém chrámu tísni se *lid* Boží. Jsou tu měšťani, slušové a nádeníci, řemeslníci, šlechtické paní, rytíři, jeptišky, hospodyně, mládež mužská a ženská, aby vyslechli *slovo* hřímajícího kazatele. Ach, jak se zarývá, jak útočí, jak námi otřásá jeho výklad o sedmi smrtelných hříších! Prostory chrámové se chvějí, protože každé slovo je úderem a každé se dotýká přímo podstaty duchovního *života*. Tady se začíná *skutečnostmi*, nejdůležitějšími realitami, s nimiž má *každý* křesťan co činit — a ne slad'oučkou ornamentikou podružných věcí, v nichž by i svatý Vincenc Ferarský byl dovedl být jistě velkým esthetem — kdyby si byl chtěl jen krapet za-Bremond-ovati.

M. Š.

KLÍŽ.

Kto vidí prvýkrát torzo románskeho kostola Panny Marie v Klíži, musí cítiť s i l u v ý r a z u, ktorá oživovala architektúry starých dôb. Tieto kamene hovoria ako živí ľudia.

Kostolík v Klíži je posledný pozostatok po Benediktínoch, ktorí tu mali kláštor (už v 11. storočí), dľa povesti založený sv. Ladislavom.

Za dedinou Klíž Hradište — na cintoríne — na vyvýšenom holom svahu dvíha svoju masívnu priečelnú vežu — bez lebky, bez vrcholu. Vetry ju šľahajú a mrazy pomaly mrvia jej telo temer tisícročné. Veža sviera tesne obdial'nik kostolnej lodi, zakončenej rozpadávajúcou sa absidou.

Všetko je tu tak, ako vyšlo z rúk staviteľa: žiadna doba sa nedotkla tejto pamiatky, ani omietkou, ani tehrou. Kamenný oltár pamätá doby, kedy klížsky kostolík bol obkľúčený morom lesov a mnísi prichádzali recitovať svoje hodinky. Ľudia odišli, doby sa minuly, oltár dosiaľ stojí.

Je bolestné vidieť túto vzácnu pamiatku v takom opustení. Akoby sa hrúžila sama do seba, nevládajúc už zniest' ťarchu vekov. Žiadna záchranná

ruka jej neprichádza na pomoc. A predsa je to jeden zo štyroch najstarších kostolov Slovenska — vrstovník Privinovho kostola v Nitre. Pamätník slavných počiatkov slovenského kresťanstva, ktoré vyšlo z Nitry a prenikalo všetkými dôležitými smermi na výboj. Ved' jedna z najdôležitejších starých krajinských ciest viedla práve tak dial'. (C l u s i u m — K l í ž, b r á n a, s t e z k a.)

Keď zostupujeme do Klíža od Skýcova — s Vrchhory — zjavuje sa nám kostolík na širokom obzore holých vrchov ako výkrik do krajiny. Prerýva tiché vlny bezlesných brehov, volá.

Neni nič vznešenejšieho a nič smutnejšieho nad tieto vzácne pamiatky, opustené od ľudí a ponechané vlastnému rozpadávaniu. A predsa ony niesly kultúru národa a slúžily jeho duši.

Vdp. gener. vikár dr. A. Škrábik ujal sa pamiatky u Štát. ref. na ochranu pamiatok, ktorý sľúbil svoju podporu a získal mecenáša vdp. Tomáša Ružičku zo Žiliny pre záchranu kostola.

M. Š.

Od únavy z ľudí k jednote duchov.

Koľkokrát som sa pozerala v našom kostole na oltár Lourdskej Panny Marie, toľkokrát som musela myslieť na zvláštny stav ľudí tých, ktorí dnes plnia kostoly »posvätným umením«.

Jaskyňa je naturalistická, ale kameň je zo dreva. I moch je na ňom vymalovaný.

Socha Panny Marie nechce byť naturalistická: chce predstavovať ideálnu postavu, nadpozemskú, hoci sochár neovládol proporcie jednotlivých častí tela: malá hlava je úzka a vajcovitá, není v žiadnom pomere k telu. Tvrdé záhyby šatu prekážajú akémukoľvek pohybu, atď.

Jaskyňa je ozdobená renezančnou ornamentikou. Štylizovaným hroznom s listami prepletajú sa — strieborné mašle.

Naturalizmus, renezancia, idealizmus — a úbohá práca, ktorá technicky nemôže zvládnuť materiál. Zlaté a strieborné bronzы, hrubé farby — to všetko sa menuje — oltár . . .

Celkom ináč tvorili starí majstri. Vo svätováclavskej kaplnke v Prahe je socha sv. Václava od Petra Parléřa. Bol to gotický spolutvorca katedrály. Snáď málo poznal zo života sv. Václava — ako aj my málo poznáme — ale predsa

zo skutočnosti tak málo dokumentovanej vedel vytvoriť duchovný portrét, ktorému sa máločo vyrovná.

Tento majster dláta má rovnocenného tvorcu v majstrovi slova: v Křišťanovi, ktorý napísal kroniku o sv. Václavovi. Oba majstri zachytili do svojho diela trvalé znaky ducha a zachytili ich výrazne a krásne: svrchovanou noctivosťou pera a dláta, akej boli schopní.

S koľkou rozkošnou naivitou, ale i mužnosťou, kreslí Křišťan vo svojej legende podobu svätého rytiera, patróna českej zeme! Cítíme jemný úder meča, keď ho stavia hrotom proti temnote pohanskej doby, aby ju rozťal. Zbabelci ho obviňovali zo slabosti. Ale Křišťan vie, že je nádherný silný. A tak ho zachycuje.

Tak ho teše i Parlěř: malá postava — zrak pevne upretý do diaľky — postava sa ľahko opiera o kopiju. Aká strašná sila je v jeho pokojných gestoch!

Keď sa pozerám na také sochy, rozumiem, prečo sa protestanti búrili proti obrazom a sochám svätých. Pokiaľ ich tvorili umelci živé viery, šľahaly z nich ohnivé plamene — mocný útok na ľudské duše. Vane z nich niečo, čoho sa každý pedant zhrozí.

Nikto neprivádza k Bohu do väčšej blízkosti ako svätec. To starí majstri znali. Vedeli kresliť, tešať, opisovať ich podoby tak živo, že ľudia museli byť buď celkom studení, alebo tupí, aby mohli odolať ich špirituálnemu nátlaku.

Dnes sú kostoly plné ošklivých obrazov a sôch. Jeden svätec podobný druhému ako vajce vajcu až do tých strpnutých nôh, rúk a záhybov šiat, pomalovaných strašnou polychromiou a kričiacimi ornamentami. Oko nemá nikde pokoja — je vyhánané a prenasledované.

Ľudia sa práve tak mdle modlia, ako píšú, maľujú, čítajú. Básnik popisuje krajinu, ktorú n e v n í m a. Náboženský spisovateľ na papieri vyľieva city, ktoré n e m á. Keby ich mal, nemohol by ich mať tak neprirodzené.

Tieto o d v o d z e n i n y a n a p o d o b e n i n y nezrodily sa zo skutočných dojmov, z opravdivého pomeru k veciam. Nedávajú nám žiadneho poznania, neprinášajú duchu žiadneho posolstva. Zaplňujú nám čas hrubými odpadkami a zaneprázdňujú nás zbytočne. Vstávame od kníh s otázkou: prečo som tým mrhal čas? Čo mi to dalo?

Kde je správny t v o r i v ý vzťah k veciam, cí-

time vždy vanutie a prúdenie ducha, do ktorého sa vrháme s radosťou. Okrievame.

Preto nás väčšinou i styk s ľuďmi d u s í : aké beznádejné blábolenie, opakovanie vyhasnutých vecí, mŕtvy pohyb na jednom mieste!

S p r á v n e š t ú d i u m ukazuje nám cestu z bludíšť, do ktorých sme sa dostali skrze lživých učiteľov a spoločníkov. Jeho predmetom je v š e t k a látka života: nielen okolo nás, ale i v nás — nielen život prirodzený, ale aj nadprirodzený. Dáva na pravé miesta naše vzťahy k ľuďom, k veciam a k myšlienkam. Ukazuje, ako máme pracovať na svojom vnútornom živote k vlastnému dovŕšeniu.

Pri správnej metode príde každá vec na svoje j e d i n e pravé miesto. Netreba strácať čas dlhým, problematickým hľadáním. Hoci sú veci, vyhradené dlhej objavnej práci ducha, ktoré neobjavia sa nám hneď na miestach, ktoré im ne-náležia. Každá vec má s v o j e pevné a stále miesto v ráde ducha a v ráde života. Dobré štúdium nás tam bezpečne dovedie. Okamžite zistíme, že Rousseau môže stáť iba na jednom mieste — ako je na príklad liturgia na jednom, jedinom, s v o j o m mieste.

Ale na týchto veciach treba r o b i ť. Je treba

práce, keď chceme mať zdravý život duchovný. Kto nepracuje, nech nejie — platí nielen o živote pozemskom; svätý František Saleský to zdôrazňuje práve pre život duchovný. Radil predstavenej rádu Navštívenia, aby k sviatostiam necho-dily tie rehoľnice, ktoré na svojom duchovnom živote »nepracujú«. Symptomy takej l e n i v o - s t i dajú sa ľahko odhádnuť na znehybnelosti duše.

Ľudia si dosť neuvedomujú, že žijú r a z n a v ž d y — že stavajú pre večnosť. Život sa nedá opakovať. Má svoju pozemskú individualitu práve tak ako večnú: svoje miesto, ktoré patrí iba jemu a žiadnemu inému.

Štúdium by nemalo smyslu, keby viedlo k púhe-mu hromadeniu poznania. Má vyšší úkol: má nás d v í h a ť — niesť do vlastného tvorivého prúdu života, odkrývať nám poslanie. Preto je jeho cena tak nesmierna.

Ľuďom preto uniká duchovná štruktúra života, lebo disciplína štúdia je rozvrátená. V záplave nepoctivostí, lží, zmätkov — a čo je najstrašnejšie — l s t i v o s t i — strácame cestu. Okolo nás kričia lacné radikalizmy, sprosté klamy, ne-dbalí sluhovia driemu, z r a d a klerkov sa doko-náva. Čo predovšetkým potrebujeme, je d o b r á

m i e r a na všetky veci okolo nás a v nás, aby sme sa mohli zbavovať krivých súdov, lživých predsudkov, zbabelých zámerov, nebezpečného intelektuálneho s e b a v e d o m i a, aby náš vzťah ku všetkému, čo nesie život, bol súmerný; potrebujeme u s t a v i č n ý kúpeľ ducha. Dobré štúdium nám ho dáva.

Nemyslime si, že knihy, ktoré čítame, hudba, ktorú počúvame, obrazy, na ktoré sa pozeráme, nemajú pre náš život zvláštneho poslania. Nemaly by smysel, keby len hromadily látku života a keby jej nedávaly pravý význam. Keď ich však uvedieme v rád ducha, sú mocnými veslami, ktorými sa na veľkej hladine života rýchle pohybuje kupredu.

Z každej knihy, ktorú otvárame, má nám zaznieť o s o b n o s ť autora, celkový stav jeho ducha. Keď kniha nemá »osobnosti« a je iba napodobeninou, alebo sprostým odpadkom myslenia — nedá nám ani tvorivých dojmov. Zo štúdia môže hneď vypadnúť.

Každá tvorivá, poctivá osobnosť sa p r e j a - v u j e v diele. Nesie si nezrušiteľnú pečať. Aby sme zistili jej individuálny ráz a cenu, musíme si všímať f o r m u. U každého poctivého tvorcu je forma p ô v o d n á, odlišná od druhej, ako je

pôvodné každé steblo trávy pochádzajúce z rúk Stvoriteľa.

Aby ľudský duch formu donútil k výraznosti, musí s ňou tvrdo zápasiť. Potom až vidíme nielen čistotu tvaru — výraznosť — ale i krásu, ktorá je jej vlastným tajomstvom. V takej práci sa duch kryštalizuje do svojej pravej podoby. Pascalov výraz, odmeraný, jasný, vyvážený do najsubtilnejšej presnosti — líši sa od výrazu sv. Františka Saleského, v ktorom všetko má plastickú plnosť tvarov a hýbe sa vnútorným napätím. Boli by sme nespravedliví k Pascalovi, keby sme odmietali jeho chladnú jasnosť. Je to jeho pravá podoba.

Tak nás štúdium vedie ku všetkým kúzelným objavom životného bohatstva a tvorivej rozmanitosti.

Forma neni nič vedľajšieho — ani v živote, ani v poezii. Je gestikuláciou tvorcu; vývesným znakom ducha. Kto tomu rozumie, môže rozoznávať v štýle človeka (*le styl, c'est l'homme*). Môžeme si byť istí, že keď hovorí Léon Bloy, je to niekto, ktorý nám má čo povedať. Čím je pre výtvarné umenie tvar stĺpa, tým je pre Danteho tvar terciny.

Dotknite sa frázovitej povedačky po stránke for-

movej, a odhalíte naraz autora — jeho tuposť, lenivosť, hnilosť a nehybnosť »vnútorného života«.

Všetci prvotriedni duchovia sa prebojovali zápasom s formou a z m o c n i l i s a jej ako svojho nástroja. Biedny autor nemá nástrojov: požičialva — a kradne . . .

Pravé štúdium privádza k j e d n o t e duchov. Ukazuje, že majetok, na ktorom tvoria a z ktorého žijú všetci opravdiví ľudia, je spoločný.

Budeme v Archoch ukazovať základy a cesty, z ktorých a na ktorých vyrastá štúdium Dobrého diela.

M a r i a Š t e c h o v á.

Stefan Zweig:

Chvála knihy.

Snadnost, s níž můžeme nějakého předmětu užívat, nás zbavuje povinnosti uctívat jej. Právě proto nám věci obyčejně, každodenně používané zjevují svou úžasnost a nádhernost jenom ve chvílích zadumanosti a pohříženosti do vlastního nitra. Jenom v takových hodinách vnitřního zření pocítíme úcty hodnou přítomnost té čarovné a vzrušující síly, která vyzařuje z knihy, vniká do našeho života a je tak významná, že si dnes již ani nedovedeme představit nějaký vnitřní život bez toho zázraku knihy...

Schopnost nebo nadání mysliti vznešeně a na různé věci - ta skvělá a jedinečná možnost pozorovati svět v několika rovinách a vzhledech - je výsadou lidí, kteří vedle své vlastní zkušenosti asimilovali zkušenosti, obsažené v knihách, to jest zkušenosti jiných lidí, kteří žili v jiných krajích a v jiných časech.

Každý, kdo aspoň jednou pocítil a prožil hodnotu psaného, tištěného slova, hodnotu literární tradice, každý takový člověk se soucitně usměje při myšlence na malomyslnost, která se dnes zmocňuje tak mnohých lidí, a to i lidí nejrozumnějších. Říkávají, že kniha dohrála svou úlohu a že slovo má

dnes technika. Ozývají se nářky, že gramofon, kino a radio, rafinovanější a pohodlnější prostředky na šíření slova a myšlenky, začínají vytlačovati knihu a vyskytuje se mínění, že civilisační poslání knihy bude brzy náležeti minulosti.

To je názor hrozně úzký a myšlenkově krátkozraký! Technika, že by udělala zázrak, jehož význam by předstihl nebo aspoň dostihl tisícový zázrak knihy? Chemie ještě nevynalezla výbušnou látku, která by měla tak rozlehlé akční pole a tak velikou sílu, ani ještě nevytvořila ocel nebo železný beton, který by zubu času odolával lépe než svazeček potištěného papíru. Ještě žádné zřídlo elektrického světla nevytvořilo takový jas, aby se vyrovnal záři, která vychází z několika knížek, a žádný elektrický proud se nevyrovná proudu, který otrásá dušemi ve styku s knihami. Kniha, síla nezničitelná a věčně mladá, nezměnitelná v průběhu staletí, zhuštěná do nejmenšího tvaru, kniha se nemá čeho obávat od techniky. Jak jinak než za pomoci knihy by se technika mohla rozvíjet a zdokonalovat?

Všude, a nejen v našem osobním životě je kniha alfa a omega všeho vědění a počátek veškerého poznání. Čím důvěrněji je kdo spjat s knihami, tím hlouběji cítí úhrn života, neboť člověk, který má rád knihu, se zázračně zmnohonásobuje a za nádherné pomoci knihy pozoruje Vesmír nejen vlastníma očima, nýbrž také duchovním pohledem nesčetných jiných lidí.

Papežský legát, papežský ceremoniář, jesuita s lilií, liturgie a lid, r. 1935. na Velehradě.

Mluvívá se u nás o liturgickém hnutí, které se jinde mocně šíří. Ale nemá řádné půdy, napřed by se musel obnovit alespoň legální stav a odstranit všechny nešvary, udržující se proti výslovným zákazům. Leccos se arci dělá v cyrilských jednotách, ale to vše spíš ze soukromé iniciativy, nesporné zásluhy si získali benediktini emauzští a dominikáni. Katolická liturgie je dílem na výsost uměleckým a každá svévolná změna od lidí k tomu neoprávněných, a namnoze i bez špetky vkusu, působí jako rána v tvář. Je to, jako by si někdo dovolil retušovat obraz Dürerův nebo měnit něco v symfonii Beethovenově. Papeži Pius X. i XI. vydali zvláštní okružní listy, kde se stanoví normy o zpěvu při mši, závazné pro celou Církev. Zvláště při velkých projevech katolíků, spojených s náboženskými obřady, jež se konají takřka před očima celého světa, i nevěřícího, má býti dbáno přesnosti a ryzosti liturgických úkonů. Bylo tudíž přirozeno, že právě přítomnost papežského legáta na pražském sjezdu si vyžádala zvláštní péče v přípravě náboženských slavností. Od papežské kurie byl vyslán do Prahy zvláštní ceremoniář, který měl bdít nad tím, aby se vše dalo podle církevních předpisů. Vrcholný akt sjezdových pobožností, mše na stadionu, při níž tisíce účastníků zpívaly příslušné texty latinsky, jak toho žádá závazná liturgická norma, vyzněl v jedinečně krásný a úchvatný projev katolického kultu. Jinak na Moravě. V revui »Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje« (č. 9) uvádí se v českém překladě referát francouzského jesuity J.

Rouet de Journal-a (v Études, 15. srpna 1935) o pražském katolickém sjezdu, kde se čte také toto: »Konala se tam (t. j. Na Velehradě) také pontifikální mše svatá. Ale jaký rozdíl oproti mši svaté na stadionu v Praze! Ó posvátná liturgie, v jaké to proměně ses objevila v ten den! Papežskému ceremoniáři nezbýlo, než uznati svou porážku. Sudťte sami! Zatím co se prelát oblékal ke mši svaté, hřmí Mar-seillaisa, papežská hymna a česká národní hymna. Když se začala mše svatá, tu hle, místo Introitu zpívaného dobře cvičeným chorálním sborem, slyšíte nesčetný zástup, tisíci se na velehradském nádvoří, jak zpívá za doprovodu dechové hudby slohu lidové písně k sv. Cyrilu a Metoději: zpěv to neobyčejně mohutný a pronikavě vroucí. A aby byl udržěn pořádek v tomto kolosálním unisonu, jeden úctyhodný jesuita (jesuité jsou strážci oné národní svatyně) stojí na kazatelně a ohromnou kyticí lilií dává takt až nápadně zvolna, což ještě zvyšuje velebnost písně. Kardinál zazpíval Gloria, Credo. Lid se však nedá rušit; zpívá dál a ten zpěv vám zvolna, při páté nebo šesté sloze naplňuje sluch a proniká až na dno duše. Někd o se snad pozastaví nad těmito slovy, a přece když jsme později rozmlouvali společně s těmi, kteří prožili onu chvíli, o tom, co jsme viděli a slyšeli, všichni nevyjímajíc ani papežského ceremonáře, jevili rozpaky při srovnávání významu zpěvů čistě liturgických a těchto lidových písní, do nichž takový zástup dovede vložit celou svou duši...« Jistě zajímavá kapitulace papežského ceremonáře a zajímavé stanovisko, poněkud arci komplikované netajenou ironií, tohoto jesuity k neslýchanému za takových příležitostí abusu, jemuž jako by se tím dávala nejvyšší sankce. jr

Otiskujeme to z běžného tisku, protože jeden očitý

svědek posílá nám k tomu takovýto přípis: V tom Apoštolátu nebylo to úplně přesné. Rouët chce být zřejmě zdvořilý a chce omluvit tuto ostudu, neboť u cizích hostí tato opovážlivost vyvolala podiv a u papež. ceremoniáře mrzutost a protesty. Jaké pak »zamýšlení« se (v originále: »— tous, y compris le cérémoniaire papal restaient rêveurs sur les mérites comparés des chants strictement liturgiques et du cantique populaire...«), když je zde výslovný liturgický předpis, a ještě k tomu když jde o tak slavnostní akt jako na Velehradě, u přítomnosti takového davu! V tom se však Rouët klame, když se domnívá, že ta věc mohla dát »špatný příklad«. U nás je cit pro liturgickou přesnost, a tím i krásu, která z ní vyplývá, do té míry otupen, že se kromě cizinců nikdo nad tím nepozastavil: nebylo možno u známých spolukněží ani vzbudit vědomí, že se tu dělo něco nepřístojného, naprostá apathie. Jak by to však bylo bývalo působilo blahodárně, kdyby papežský ceremoniář byl svou mocí zakročil, a když byl seznal situaci, aby nařídil pokračovat místo v zpívané, v tiché mši sv. Nic takového, jen se pak — »zamýšlel« . . .

. . . A ještě musím se zmínit o tom, jak při psaní tohoto listu i já se zamýšlel: Pocítil jsem s novou silou jedinečný a nenahraditelný význam vašeho Studia v jeho trojím projevu v Dobrém Díle, v Kursích a Arších. Co tu nastřádané energie, která jen čeká na chvíli, kdy by mohla vyrazit k skvělým výbojům pro slávu Boží a národa!

Spisování bezděčné.

»Mysl lidská často spíše dá se dobrotu k něčemu přivést než pod bezděčí přitáhnouti,« praví Štitný. U mne se o to nikdo nepokouší. Kdyby byla dobrota, byl by chleba, bylo by mléko, byly by i peníze. Ale není jí, tedy jen *pod bezděčí*. Také to nebude nijak souvislé. Na to není času, ani trpělivosti, ani spisovatelských ambicí. Spisovatel jest povinen udržovati čtenáře i zevnějškem, formou, a to lepou formou, jeho myšlenkové pásmo musí býti tkáno v jedno jako koberec, viditelně. U nás tkání děje se na stavech neviditelných principů, kdo tedy o to se zajímá, i pásmo objeví. Život nám přináší pestré kousky, projde nám rukama mnoho vzorků všelijakých látek, sesbírání všeho chuť, nu a tak to stloukáme za sucha, sešíváme bez floků, bez popu, jen dratvemi.

To nebude Zápisník, jak to dělá p. Šalda. Kdež pak bychom si na něco takového troufali. Tam je to jen titul z koketní skromnosti, neboť každý přece vidí, jak si dává na tom p. Šalda záležet, že na to vyčerpává ves svůj um a že to mají býti vlastně veliká dokumenta k literární historii. My to budeme mít lacinější. Opravdové zápisky, jak dělají obchodníci do svých ukoptěných notesů; ti to arci tají, tam nikomu nedávají nahlédnout. My to uveřejňujeme ze zdvořilosti k obecnstvu, aby vidělo do rukou, že nefikslujeme, ale jak jsme koupili, tak prodáváme.

★

Majíce na paměti slovo Boží, jež zjeveno jest v listu krále Artaxerxa »od Indie až do země mouřenínské« (quomodo malis quorumdam suggestionibus regum studia depraventur, *Esth.* 16, 7.), ohražujeme se proti vážnému nařčení.

O prázdninách navštívil mne jistý spisovatel. Účelu návštěvy jsem nepoznal, ani když odešel. Ale zdálo se mu potřebným přiti se se mnou o Boha, o dvojí existenci Kristovu, a za této hádky dosti hlučné v přítomnosti tichého svědka p. V. též z něho vyšlo slovo asi v tomto smyslu: »Co pak chcete teď s takovým Blanc Saint-Bonnetem? Po francouzské revoluci všechny monarchismy jsou navždy pohřbeny.« — Té chvíle hned jsem vycítil jeho osobní nedostatečnost pro poklidnou besedu a že si cosi, z »politických důvodů«, plete. Vyšel od skupiny, která dává svému podnikání jméno »Řád«; mají tam asi nějak příliš konkrétně vyjádřeny své politické chuti a Blanc Saint-Bonnet, jehož jsme do češtiny uvedli a jež trvale překládáme, zamlouvá se jim asi svou »*Legitimitou*« a »Francouzskou Restaurací«. Ať tak nebo tak, za sebe prohlašuju, že si život pořádám bez jakýchkoliv politických určitostí — ty věci mám nadobro zamlžené —, že Blanc Saint-Bonneta překládám z důvodů naprosto jiných, než abych tím, jak se běžně říká, vyznával své »politické kredo«. Jsem člověk sám potřebný, dělnický, tedy nikoliv mocenský, nadtoť státotvorný jako p. Peroutka a ostatní »volící«, ani sociologický, ani »Řádový«. Žiju ode dne ke dni, a protože na knihy. jimiž se zabývám, není odběratel, mohu se právem řadit mezi *nezaměstnané*, arci nejsou ve straně, tedy jen mezi ty, na něž nikdo nepamatuje. A v takovém postavení záleží hlavně na tom, kde jakou grešli ulovit, aby se nemusely jísti pořád jen brambory. Že tato shánka vždy vyzní v hledání koruny, za to přece nemůžeme, když už nám ty Kč zůstaly do oběhu. Máme v té naší samostatnosti moc věcí podivně zkřížených, čemuž netřeba se divit, když vládnoucí třídy touží po tom, aby se země naše staly křížovatkou »cizineckého ruchu«, čili, jak to čteme na nádražích, »rájem turistů«. Takové jsou tedy ty naše monarchismy.

»Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studiis suis,« *Ps* 13, 1. — »Notas mihi fecisti vias vitae, adimplebis me laetitia cum vultu tuo.« *Ps* 15, 11. — »Dirigite vias vestras et studia vestra,« *Jer* 18, 11. — Což česky zní: Porušení a zohavení jsou lidé ve snažení svém, t. j. ve studiích. — »Znamé učinil jsi mi cesty života, naplníš mne radostí před tváří tvou,« což jest velmi utěšlivé; — Zpravte cesty své a snažnosti své, čili studia. To jsou texty sem se hodící. Když už třeba každému něco pěstovati (»jednu růži, jeden štěp«), »pěstujeme« Studium, a i když pěsti patří k dílu, přec jen *nepěstujeme* politiku (ta se *koná* den ze dne, a s jakou dřinou!), jako nepěstujeme lásku. Studium jest náš svět, naše vlast, naše budoucnost, a protož: Domine Deus Abraham, et Isaac, et Israel, patrum nostrorum, custodi in aeternum hanc voluntatem cordis, et semper in venerationem tui mens ista permaneat. I. *Paral* 19, 18. — Což bible bratrská, protože překládala z textu řeckého, vyjadřuje takto: »Hospodine, Bože Abrahama, Izáka a Israele, otců našich! zachovejž to na věky, totiž snažnost srdce lidu svého, a nastrojuj srdce jejich sobě.« Snažnost, t. j. Studium! — Podrobněji pak a hodně konkrétně to doplňuje překlad bible Svato-Václavské, an dí: »Hospodine . . . zachovejž na věky tuto vůli srdce jejich, a k *uctění Tebe* ať vždycky trvá mysl tato!«

★

Z dopisu přátelského studujícího, jenž se těší, že brzy už »z toho« vyjde: »Polínko k polínku, píšete. a sváží se teplo do chalup. Však jsme se my, kteří budeme mít brzy školu za sebou, ještě ani nezahřáli; naopak isme do kostí prokřehlí. Mne od dětství mašina moderní školy zpracovává a z každého stupně, z každé třídy vyšel jsem nějak odřený. to vidím z celého toho vzdělávání nejjasněji. Tato ohavná škola uchopí pustě dítě do

svých chapadel, a pranic nedbajíc osobitých projevů života (neboť jen zdar v tomto smyslu svobody hřeje), dusí je, valčuje a cpe je jakýmsi pomyjemi a slupkami. A také, jací mrzáci to, pro Bůh, z ní vycházejí! Jak těžko v nich ještě objeviti: »obraz a podobenství Boží«, a dokřesat se v nich k jádru, k zdravému rozumu a svobodné vůli. Škola učila mne vidět v práci jen trudnou, bezútěšnou robotu, bez jiskřičky naděje, že to harampátí bude někdy s životem souviset. Tím snadno se mi stávalo, že prázdniny byly jen nezdravým hltáním světa; vím jen to, že čas v nich letěl příliš rychle, a z jejich opojení býval jsem vyburcován »jednou do žeber«: když totiž přišel náhle jejich konec a s ním zase ta obludná »práce«, strašně nudná a odporná právě proto, že mi to celé studování vlastně práci nedávalo; byl jsem totiž vždy »lepší student«. Ano, to musím upřímně vyznat, jak jste už jednou kdesi se zmínil, že z celého toho školského studování, nízkého i vysokého, vždy v nejlepší paměti zůstávají prázdniny. U nás na venkově starší lidé dívají se na studování jako na nějakou svátečnost. A mně též se to tak jevilo, když jsem byl dán na studie, aspoň jsem něco takového čekal. A zatím celý »školní rok« se živořilo jen s touhou, až přijdou prázdniny, kdy se mi teprve všelicos ze studií jasnilo. Ano, ty vlastně byly pro duchovní život nejúrodnější.

Domyslíte si snadno, co to pro mne znamenalo, kdž jsem se setkal s vaším Studiem. Jaké osvobození! Jaká shoda v názorech! Najednou jsem se ucítil doma! Tedv studiem třeba opravdu žítí, hledati pravdu skutečnosti, od té svátečnosti neustupovati! Ano tak jsem si to vždy myslil, arci potichu pro sebe, když jsem se potýkal při tom bídném studýrování s bezkrevnými schematy a strašidly. Lezlo mi to vždy po kůži jako mloci. Ted' začínám chápat hodnotu tajemství, a jak třeba věci uctivě se dotýkati, abychom nepustošili přírodu svou a

přírodu Boží. Ale jak těžko lze se vyrvati samému z objetí té strašné »železné panny«, smím-li tak říci, ó, Panno přesvatá, o škole jako mučidlu, protože se mi nezdála nikdy pannou. Jsou pěkně zřízeni, kdo se oddali jejímu objetí! Atd.«

Toto jest napsáno. A co jsem už slyšel nářků v rozprávkách i s učiteli na nemožný školský aparát, plně komisní. »A co váš p. inšpektor, jak s ním vy ve své »svobodomyšlnosti« vycházíte?« Ptal jsem se jednoho p. učitele o prázdninách. »Já, odbydu si hodiny, jak úřad velí; a pak rád si posedím v hospodě se správnými přírodními lidmi. Komisním moulům se odjakživa vyhýbám.«

Přišlo nám též více pozdravných lístků ze Sjezdu. Celkem slušných. Ale obcházeli tam i takovito utržení psi: »Tak jsme to přece vyhráli! Už nám nezruší Pána Boha. Stát prej na to taky přistupuje. Ale byla to túra.. Zapotili jsme se . . . Což pak my, trhani, kteří se vždy můžeme uvolnit, ale ti řádní. vedru dne nezvykli . . . Ale jda večer po ulici, nevím proč se mi stále vtíral Gellnerův popěvek:

»Urážet nechci. Je to hřích.
Jak rehotání koní
do nocí podzimních můj smích
já nevím sám, proč zvoní,
do chladných nocí zvoní.«

Až jsem musel hrubě sama sebe okřiknout, že není ještě podzim . . .

★

Z dopisu přítele kněze, jenž jinak s církevní vrchností »dobře vychází«: Stěhoval jsem se, po celou tu dobu nebyl jsem klidný, tolik změn jsem zažil, až teď cítím

zase trošku rovnováhy. Soudím tak aspoň podle toho, že zase ve mně procitají všelijaké plány a že mám jasnější přání. Jsem tady ovšem od Dobrého Díla daleko. Každé »místo« jest jenom shánění, štvání a cosi halabala ve velkém, když to srovnám s klidnou jistotou vašeho Díla. Cítím tu bolestně ten rozdíl, pokud to povinné poletování po školách mi dovolí něco »cítit«, a těším se jen na večery, kdy se za vším tím hlukem dne zavřou dveře a já mohu zasednout za stůl se svými starými přáteli, jimiž mi vždy byly vaše knížky. Ten Kurs o škole je k nezaplacení. Velmi mne to vzpružilo. Kdy pak se začne už jednou ta veřejná škola stydět? Jak bylo možno při odklizování Rakouska na tuto starou hajtru zapomenout? Není možná, aby se ze současné školy něco udělalo. Je to roztočená mašina a padají do ní tisíce dětí a teď tam cpou povinně i kněze. Háček je v tom, že i my kněží jsme pronikli jejím morovým ovzduším. Držíme se jí za trošku šošovice. Takovéto učení se hnusí. Což je možno tvárnit 400 dětských duší katechismem, když týž katechismus si žádá: »ti, kdož k tomuto úřadu povoláni jsou, při vyučování tajemstvím víry a pravidlům života, učení své k vtipu o rozumnosti poslouchajících tak mají upravit, aby, když mysl těch, kteří vtipu vycvičeného jsou, duchovním pokrmem nasytí, mezi tím nenechávali maličkých hladem hynouti...« (*Římský Katech.*) A já je ještě neznám ani jmény a od mnohých jsem neslyšel jediné odpovědi. Zkrátka, neodpoví! Schválně, z nevědomosti, Bůh ví, já jsem z toho pitomej. Všechno se tímto způsobem zplošťuje, duše jsou jako ochrnutlé. Náboženství, láska, »oddání se« (praví ten váš Kurs o škole), a ještě ke všemu (neboť jsem přece kněz, a jejich kněz) mít je k modlitbě! A je tady také zpovídání! Odpadlí učitelé mají je většinu času v rukou. Náboženství je přílepek, jen trpěno, to nejlépe vědí děti. A kdyby začalo míti

vliv, věřte mi, bude zakázáno. Tahle rakousko-učitelská škola je hnusně obmezená, děti jen mrzačí, a rodiče, ti mlčí, jako by jich nebylo. I tady, kde si lidé myslí, že jsou katolíci. Jaké je srdce, je vidět z toho, že ředitelem škol je odpadlík a ostatní učitelé protestanti. Nikomu na tom nezáleží a vůčihledě všechno se svažuje do bahna. Znáte Čepovu povídku »Kozlovice«? Ano, tady je to, přišel jsem do Kozlovic!

Podobných dopisů dostávám teď více, zvláště od těch, kdo prvně přišli na »místo«: od kněží i laiků. Kdy vezme »národ« na vědomí toto nejcitlivější *místo!*? Zde není co radit. Jakmile poznáme při nějaké práci, že by se mohla dělati lépe než dosavad, a my ji osobně podle tohoto lepšího poznání dělati nebudeme (jsouce arci jinak svobodni), tu můžeme býti jisti, že od té chvíle ji budeme dělati špatně. Protože člověk »pro prvopočáteční pokažení« za pobytu v tomto Vyhnanství musí se vždy snažit o to, aby činil *lépe*, a nedivit se příliš, když jeho přičinění vyjde toliko na *dobře*. Arci, jak praví Vančura v krásné povídce *Brusič nožů*, »pripouštíme, že některá zaměstnání jsou sprostá a jiná opět vznešená, přesto však vydělávati si chléb je věc jedna a býti takový či onaký je věc druhá... A nivy Československa, zavlažované vydatnými dešti, dále budou roditi ke škodě statkářů, jež dobré žně (podle vyššího rozumu) přivedou na mizinu...«

6. XII. sv. *Mikuláše*: Václav mi přináší ukázat nadílku. Ale jeho podiv uvázl na krabici, v níž už před týdnem uvěznil a motouzy pevně ovázal Brunnerova čerta, jenž s modrokřídlym andělem tvoří doprovod jeho sv. Mikuláše (z Artělu). Je v haveloku, podobá se typu předválečných katechetů. Zavázal ho do této papírové krabice, aby nemohl uniknouti, neboť v minulých letech vždy ty dni před svatým Mikulášem uprchl. A letos!

Vidím to na vlastní oči: krabice zůstala, čert z ní pryč, ale v krabici zeje protržená díra. Václav se diví, jak to prorazil. Vysvětluju, že snadno: prorazí člověka, nadtoť papírovou krabicí. Proti zloduchu jsme všichni papíroví, proto se modlíme k Andělu Strážci, abychom tělo, svět, d'ábla přemohli my a ne on nás. Proto svatý apoštol, ten s dlouhým mečem a v rudém plášti, napomíná, abychom si oblekli pancíř víry . . . — Na to Václav: Vincek Vodzdůla povídal, že ta nová učitelka má jinou víru. A svatej Mikuláš prej nechodí. — Je vidět jaká je to víra. Máš plný talíř dobrých věcí, vidíš to ty, vidím to já, každý to vidí, je o tom psáno v knihách, je to v každém kalendáři, a učitelka to neví, vykládám podle Chestertona. — To je nějaká hloupá víra, máchl rozhodně rukou a odchází s plným talířem své dobré jistoty.

J. F.

Salvátor noster, dilectíssi-
mi, hódie natus est: gaude-
ámus.

Řeč svatého papeže Lva.¹

Lectio IV.

Dnes, nejmilejší, Spasitel náš se narodil :
radujme se. Neníť zajisté dovoleno oddá-
vati se zármutku, kde se slaví narozeni-
ny života Toho, jenž ztrávil smrtedlnosti
strach, vlil nám ze slíbené věčnosti veselí.
Nikdo z účastenství na dnešní radosti ne-
ní vyloučen. Jediný všem veselí toho spo-
lečný jest důvod: že Pán náš hříchu a smrti
ničitel, jako nikoho viny prostým nena-
šel, tak k osvobození všech přišel. Jásej
světec, neboť se blíží k palmě: raduj se
hříšník, neboť jest zván k odpuštění: ožij
pohan, neboť jest volán k životu. Vždyť

Boží Syn dle plnosti času, kterou Božského úradku nevýzpytná hlubina určila ku znovuzískání původci svému, přirozenost pokolení lidského přijala, aby vynálezce smrti ďábel, tou, kterou přemohl, byl přemožen.

O magnum mystérium, et admirábile sacraméntum...

Lectio V.

V této srážce, pro nás podniknuté, velkým a podivuhodným právem rovnosti zápaseno bylo, neboť všemohoucí Pán s nejzuřivějším nepřítelem ne ve své velebnosti, ale v naší nízkosti se utkává: stavě proti němu tutéž podobu a tutéž přirozenost, smrtelnosti sice naší účastnou, ale hříchu veškerého prostou. Daleko jest zajisté narození tohoto, co o všech se čte: Nikdo není prost skvrny, ani nemluvně, jež jenom den žije na zemi. Nic tedy na

ono zvláštní narození ze žádostí těla nepřešlo, nic ze zákona hříchu nesplynulo. Panna z královského kmene Davidova jest vyvolena, aby posvátným zatížena plodem, Božského a lidského potomka dříve myslí počala nežli tělem. A aby, nadzemského neznalá úradku, nepolekala se nezvyklého oslovení, z rozmluvy dovídá se andělské, co v ní od Ducha Svatého vykonáno bude: aniž úhony doznává stud Té, která brzy rodičkou Boží bude. Beáta Dei Génitrix María, cujus viscera intácta pérmanent.

Lectio VI.

^v
Ciňme tedy díky, nejmilejší, Bohu Otci skrze Syna jeho v Duchu Svatém, že pro velikou lásku svou, kterou nás miloval, nad námi se smiloval: a když jsme byli hříchy mrtvými, spolu živými nás s Kris-

tem učinil, abychom v něm byli novým stvořením.

Odložme tedy starého člověka s jeho skutky, a že jsme účastenství na zrození Kristově dosáhli, odřekněme se skutků těla. Poznej, křesťane, důstojenství své, a když jsi se účastníkem přirozenosti Boží stal, do bývalé své bídy zvrhlým chováním se nevracej. Pomni, které hlavy a kterého těla jsi údem. Rozpomeň se, že byv vyrván z moci temností, přenesen jsi do světla a do království Božího.

¹ Serm. I. de Nativ. Domini (Řeč I. o Narození Páně). *Breviář Římský*, na Boží hod Vánoční, o jitřní, in secundo Nocturno. Z latiny L. V.

Modo, fratres caríssimi, cum
divína léctio legerétur, audí-
vimus Dóminum dicéntem:

Homilie svatého Augustina biskupa.¹

Právě jsme slyšeli,² bratři nejmilejší,
když bylo čteno božské čtení, jak Pán pra-
ví: Kdo miluje duši svou, ztratí ji. Tého
myšlence se zdá býti jakoby protivou, co
dí Apoštol: Nikdo neměl nikdy těla své-
ho v nenávisti.³ Není-li tedy nikoho, kdo
by nenáviděl těla svého, čím více není ni-
koho, kdo by nenáviděl duše své? Má za-
jisté duše velikou přednost před tělem,
protože jest obyvatelkou, tělo obydlím.
A duše panuje, tělo slouží: duše jest vyš-
ší, tělo podríženo.

R Coróna aúrea super caput ejus.

Neměl-li tedy nikdo nikdy těla svého v nenávisti, kdož pak nenávidí duše své? Pročež nemalou otázku nám namítlo přítomné čtení Evangelia, kde jsme slyšeli: Kdo miluje duši svou, ztratí ji. Někteří tedy milují svou duši převráceně, a to chce řeč boží opravit; ne aby nenáviděli duše své, nýbrž aby správně milovali. Neboť špatným milováním ji ztrácejí a cosi velikého se zvrhá v převrácenost a opak; ale děje se to tak, že miluješ-li ji převráceně, ztratíš ji, nenávidíš-li jí správně, zachováš ji. Jest tedy jakási převrácená její láska a jakási správná nenávist; avšak převrácená láska jest z nenávisti a správná nenávist z lásky.

R. Hic est vere Martyr, qui pro Christi nomine sanguinem suum fudit.

Jaký jest tedy způsob milování duše? Myslíte, že mučedníci nemilují svých duší? Vidíte nyní zajisté, jestli něčí život na tomto světě ohrožen, kterak jeho přátelé pro něho běhají; jak běží do církve a prosí biskupa, aby nechal svých řízení, má-li jaká, aby běžel, pospíšil. Proč? Pro duši. A všichni se třesou, všeho ostatního zanechávají a rozhodují se pospíchat. Všecek spěch se chválí, všecko váhání viní. Proč? Pro duši. Co to znamená pro duši? Aby nezemřel člověk. Mučedníci rozuměli milování duší svých, uměli jich nemilovati, a přece to znamená pro duši, aby nezemřel člověk. Smrt člověka jest nepravost: běžíš-li pro tento život sto mil, kolik mil máš běžeti pro život věčný? Te Deum laudamus.

¹ *Serm. 37. Lib. 50. Homil.*

² *Jan 12, 24:* Amen, amen pravím vám: Zrno pšeničné, padši v zem, neumře-li, samotné zůstane: pakli umře, mnoho užitku přinese. Kdo miluje život svůj, (duši svou), ztratí ho: a kdo nenávidí života svého na tomto světě, k životu věčnému ostríhá ho.

³ *Efes 5, 29.*

OCTAVARIUM ROM, v oktávě jednoho mučedníka ne velekněze. Den sedmý, III. nokturn.

Gaudéte in Dómino, dilectísimi, íterum dico gaudéte: quóniam brevi intervállo témporis, post solemnitátem Nativitátis Christi, festívitás declaratiónis ejus illúxit.

Řeč svatého papeže Lva.¹

Lectio IV.

Radujte se v Pánu, nejmilejší, opět pravím, radujte se, neboť v krátké době po slavnosti Narození Kristově svátek Zjevení jeho zazářil; a Toho, jehož onoho dne Panna porodila, dnešního dne svět poznal. Slovo totiž, které se tělem stalo, tak počátky ujmoutí se nás ztajilo, že narozený Ježíš věřícím sice zjevně se uká-

zal, pronásledovatelům však skrytý zůstal. Již tehdy zajisté nebesa vypravovala slávu Boží a po vši zemi zvuk pravdy se rozlehl, když pastýřům pluky andělů, zvěstující Narození Spasitele, se ukázaly, a mudrce k němu, aby se mu klaněli, hvězda je předcházející přivedla : aby od východu slunce až do západu narození pravého Krále se zastkvělo, a o pravdivosti toho i království Východu skrze mudrce zvěděla, ale ani vlády římské to tajno nebylo. *R. Illumináre, illumináre Jerusalem quia venit lux tua.*

Lectio V.

Avšak i krutý Herodes, chtěje počátky podezřelého sobě krále zničiti, nevědomky zřízení tomuto sloužil : neboť když zabrán jsa do krutého zločinu, neznámého sobě pacholíka hromadným vražděním nemluvňat pronásledoval, narození Páně,

nebem zvěstované, znamenitá všude pověst roznášela: ta pak i horlivě se šířila, i veliké oblibě se těšila pro neobyčejná nebeská znamení a bezbožnost přeukrutného pronásledovatele. Tehdy pak také Spasitel zanesen byl do Egypta, aby národ, dávným bludům ještě oddaný, tajnou milostí již jako spáse blízký byl označen: a přes to, že pověry z duše ještě nevyvrhl, přece již pravdu pohostinu přijal.

R. Omnes de Saba vénient, aurum et thus deferéntes...

Lectio VI.

Hle, vizme, nejmilejší, v Králích Kristu se klanějících, prvotiny povolání našeho a víry, a s radostnou myslí počátky blahoslavené naděje slavme. Vždyť od té chvíle začali jsme do dědictví věčného vcházeti; od té chvíle otevřely se nám taje Písem o Kristu mluvících; a pravda, kte-

rou zaslepenost Židů nepřijímá, na všechny národy své světlo rozlila. Buď námi tedy uctěn velesvatý den, v němž Původce spásy naší se ukázal; a tomu, jehož mudrci jako nemluvnátko v jeslích ctili, my se klanějme jako všemocnému v nebesích. A jako oni ze svých pokladů mystické dary Pánu obětovali, též my ze svých srdcí věci Boha hodné podávejme.

R. Magi veniunt ab Oriēte Jerosólymam.

¹ *Serm. II. de Epiph* (Řeč 2. o Zjevení). BREV. ROM. 6. ledna na slavnost Zjevení Páně čili Svatých Tří Králů, o jitřní, in secundo Nocturno.

Défuncto Heróde, ecce, angelus Dómini appáruit in somnis Joseph in Aegýpto.

Čtení svatého Evangelia podle Matouše.

Za onoho času: Když umřel Heródes, aj anděl Páně ukázal se Josefovi ve snách v Egyptě řka: Vstaň a vezmi dítě a matku jeho, a jdi do země israelské: neboť jsou zemřeli ti, jenž hledali bezživotí dítěte, kterýžto vstal a vzal dítě i matku jeho, a přišel do země israelské. Ale uslyšev, žeby Archelaus kraloval v Judsku místo Heródesa otce svého, obával se tam jíti: a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. A přišed bydlil v městě, jenž slove Nazaret: aby se naplnilo, což povédíno bylo skrze proroky, že Nazaretský slouti bude.

¹ Et réliqua.

MAT 2, 19-23. // BREVIÁŘ ŘÍMSKÝ o vigiliích

Zjevení Páně čili Svatých Tří Králů, 5. ledna, o jitřní, in tertio Nocturno, Lectio VII. // MISÁL ŘÍM. na týž den.

Vere dignum et justum est, aequum et salutáre, nos tibi semper et ubique grátias ágere: Dómine sancte, Pater omnípotens, aetérne Deus:

QUIA, CUM UNIGÉNITUS TUUS *in substántia nostrae mortalitátis apparuit, nova nos immortalitátis suae luce reparávit. Et ídeo cum Angelis et Archángelis, cum Thronis et Dominationibus cumque omni militiá caeléstis exercitus hymnum glóriae tuae cánimus, sine fine dicéntes.*

Vèru důstojno i spravedlivo jest, slušno i spasitelno, bychom tobě vždy a všude díky vzdávali, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože. Neboť jednorozený tvůj v podstatě naší smrtelnosti se zjevív, novým nás nesmrtelnosti svoji světlem obnovil. A proto s Anděly i Archanděly, s Trůny i Panstvy, i s veškerou silou vojska nebeského hymnus slávy tvé pějeme, bez konce říkajíce :

MISÁL ŘÍM. Preface tato se říká na Zjevení Páně a po celou oktávu.

Dominus noster Jesus Christus, fratres caríssimi, qui in aetérnum est cunctórum Créator.

Řeč svatého Augustina biskupa.¹

Lectio IV.

Pán náš Ježíš Kristus, bratří nejmilejší, jenž na věky jest všeho Stvořitelem, dnes z Matky se narodiv stal se nám Spasitelem. Narodil se nám dnes v čase s radostí, aby nás přivedl k Otcově věčnosti. Bůh se stal člověkem, aby se člověk stal Bohem; aby člověk chléb andělský požíval,² Pán andělů dnes člověkem se stal.

R. Congratulámini mihi omnes, qui diligitis Dóminum.

Lectio V.

Dnes se vyplnilo ono prorocství,³ jež praví: Rosu dejte nebesa shůry a oblakové dštěte Spravedlivého; otevři se země a vypuť Spasitele. Učiněn jest tedy, jenž způsobil, aby nalezen byl, jenž zahynul. Vždyť tak i člověk v žalmech⁴ se vyznává: Prve než jsem byl ponížen, zhřešil jsem. Zhřešil člověk a vinným se stal, na-

rodil se Bohočlověk, aby vinník byl vysvobozen. Člověk tedy padl, ale Bůh sestoupil. Člověk padl bídňě, Bůh sestoupil milosrdně. Člověk padl pýchou, Bůh sestoupil s milostí.

R. Confirmátum est cor Vírginis, in quo divína mystéria Angelo nuntiánte concépit:

Lectio VI.

O, jaké divy, jaké zázraky, bratři moji. Zákony přirozenosti se v člověku mění: Bůh se rodí, Panna bez muže se stává těhotnou, slovo Boží oplodňuje tu, jež nepoznala muže; stala se zároveň matkou i pannou: matkou se stala, ne však porušenou, pannou, která má Syna, ale nepoznala muže⁵; trvale zavřená, ne však neplodná. Jediný zajisté bez hříchu se narodil, jehož bez objetí muže nežadostivost těla, ale poslušnost mysli zrodila.

R. Benedícta et venerábilis es Virgo María.

¹ *Serm. XIII. de Temp.*   ² *Žalm 77, 25.*   ³ *Is 45, 8. /*

⁴ *Ps 118, 67 /*   ⁵ *Evangelium sv. Lukáše 1, 34*

BREVIÁŘ ŘÍMSKÝ, o vigiliích Zjevení Páně, na jitřní, in secundo Nocturno.

Glória in excélsis Deo et in
terra pax homínibus bonae
voluntátis.

Laudámus te. Benedícimus te. Ado-
rámus te. Glorificámus te. Grátias
ágimus tibi propter magnam gló-
riam tuam. Dómine Deus, Rex cae-
léstis, Deus Pater omnípotens. Dó-
mine Fili unigénite, Jesu Christe.
Dómine Deus, Agnus Dei, Fílius Pa-
tris. Qui tollis peccáta mundi, mise-
rére nobis. Qui tollis peccáta mun-
di, súscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad déxteram Patris, mi-
serére nobis. Quóniam tu solus San-
ctus. Tu solus Dóminus. Tu solus
Altíssimus, Jesu Christe. Cum San-
cto Spíritu in glória Dei Patris.
Amen.

Sláva na výsostech Bohu. A na zemi pokoj lidem dobré vůle. Chválíme tebe. Dobrořečíme tobě. Klaníme se tobě. Oslavujeme tebe. Díky vzdáváme tobě pro velikou slávu tvou. Hospodine Bože, Králi nebeský, Bože Otče všemohoucí, Pane, Synu jednorozený, Ježíši Kriste. Pane Bože, Beránku Boží, Synu Otcův. Jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi. Jenž snímáš hříchy světa, přijmi prosbu naši. Jenž sedíš na pravici Otcově, smiluj se nad námi. Neboť Ty sám svatý. Ty sám Pán. Ty sám Nejvyšší, Ježíši Kriste. Se Svatým Duchem, v slávě Boha Otce. - Amen.

Missál Římský: Ordo Missae; po Kyrie.

Ex hoc loco intelligimus, non solum Heródem, sed et sacerdotés et scribas eódem témpore necem Domini fuísse meditátos.

Homilie svatého Jeronyma, kněze.

Lectio VII.

Z tohoto místa poznáváme, že nejen Herodes, ale též kněží a zákonníci v téže době na zavraždění Pána pomýšleli. Ten vstav, vzal pacholíka i Matku jeho. Neřekl (evangelista): Vzal syna svého a manželku svou, ale pacholíka a Matku jeho, jako pěstoun a ne manžel.

R. Sancta et immaculáta virginitas...

Lectio VIII.

Uslyšev pak, že Archelaus vládne v Judsku místo Herodesa, otce svého, bál se tam jíti. Mnozí se klamně domnívají, neznajíce dějin, že onen Herodes, který se Pánu při utrpení jeho vysmíval, jest týž, o němž

se nyní praví, že zemřel. Zatím však ten, jenž později s Pilátem přátelství učinil, jest synem tohoto Herodesa a bratrem Archelaa.

R. Nésciens mater virgo virum, péperit sine dolóre...

Lectio IX.

Neboť Nazarejským bude nazýván. Kdyby mluvil (evangelista) přesně podle Písem, nikdy by neřekl: Co bylo pověděno skrze proroky, ale prostě: Co jest pověděno skrze proroka: tím však, že mluví o více prorocích, ukazuje, že neuvádí slov, nýbrž smysl Písem. Nazarejský se vykládá svatý. A že Pán svatým bude, o tom se všude Písmo zmiňuje.

Te Deum laudamus.

¹ *Lib I. Comm. in cap. II. Matth. (Kn. 1. Kom. ve 2 hl. Mat.)*

BREV. ROM. 5. ledna, o vigiliích Zjevení Páně, o jitřní, in tertio Nocturno.

32. archy v lednu léta Páně 1936 obsahují:

Kalendář na rok 1936	listy	1
<i>Bérulle</i> : O výbornosti a podivnosti sv. tajemství Vtělení		10
<i>Verner</i> : Dary královské		1
<i>Ruysbroeck</i> : Čtvero podobenství		2
Z básní <i>P. G. Hlbinu</i>		4
<i>Pfleger</i> : Očekávání, Věčná touha, Svatá půlnoc		8
Náboženské dejiny Abesínie od <i>Pougeois</i>		10
<i>Balmes</i> : Umění jak dojít pravdy (pokračování)		8
<i>M. Štechová</i> : Nitra (4), Doba a lidé (2), Klíž (1), Od únavy z l'udí k jednotě duchov (4)		11
<i>M. Constantin-Weyer</i> , Velebnost Vézeleje		4
<i>St. Zweig</i> : Chvála knihy		1
Papežský legát		2
Spisování bezděčné <i>J. F.</i>		4
Naukových (8), orientačních (10), liturgických (7)		31
Obrázky		3

Uspořádala a vydala *Marie Štechová* v Praze III, Lázeňská ulice č. 6.

*Archy vycházejí zatím čtyřikrát do roka.
Předplatné na rok 1936. jest 32 Kč. Toto
číslo 32. (větší) jest za 10 Kč.*

*Tiskem Václava Horáka v Prostějově.
Novinová sazba povolena řed. pošt a telegra-
fů v Brně číslo 105 939/VI.35, podací úřad*

